

Folium officiale Dioecesis Lavantinae.

Cerkveni zaukaznik za Lavantinsko škofijo.

Kirchliches Verordnungs-Blatt für die Lavanter Diözese.

Inhalt. 132. LII. sklepni zapisnik o pastoralnih konferenčnih vprašanjih za leto 1910 v Lavantinski škofiji. (Dalje in sicer o križevih potih). — 133. Betreffend den Fortiunfufablaß. — 134. Škofijska kronika. — 135. Literatur. — 136. Diözesan-Nachrichten.

132.

LII. sklepni zapisnik o pastoralnih konferenčnih vprašanjih za leto 1910 v Lavantinski škofiji.

(Dalje in sicer o križevih potih).

III. Sv. križev pot.¹

Izmed vseh pobožnosti o trpljenju, križu in smrti našega Gospoda Jezusa Kristusa, katerih namen je, da se izpreobračajo grešniki, izpodbujajo mlačneži in izpopolnjujejo pravičniki, je po prepričanju velikega papeža Benedikta XIV. (Breve „Cum tanta“ z dne 30. avgusta 1741) najimenitnejša pobožnost ona sv. križevega pota. Pobožni redovnik Lavrencij Skupuli imenuje trpljenje Kristusovo čudežno knjigo, ki obsega nauk o vseh čednostih. Sv. Bernard trdi, da je premišljevanje Kristusovega trpljenja zrcalo vseh čednosti, šola duhovnega življenja, popolna učenost in prava modrost. Dne 8. decembra l. 1881 od sv. očeta Leona XIII. med svetnike všteti Benedikt Jožef Labre je premišljeval skoraj zmeraj trpljenje Kristusovo po sv. križevem potu, ki mu je tako postal pripomoček k vzorni svetosti. Sv. Lenart a Portu Maurizio je rekel večkrat, da zadostuje samole pobožnost sv. križevega pota, da postane župnija sveta in da je tudi časno blagoslovljena.

Kaj je in kako je nastala pobožnost križevega pota?

V pravem pomenu besede je križev pot tisti pot, po katerem je nosil božji Žveličar težo svetega križa v Jeruzalemu od sodne hiše Pilatove, kjer je bil obsojen v smrt, do gore Kalvarije, kjer je bil križan. Križev pot (via crucis) se imenuje tudi sveti pot (via sancta), pot Kalvarije (via Calvariae), pot trpljenja (via dolorosa, ὁδὸς λαπιηρὰ). Krščansko srce ne more dvomiti, da je po Kristusovem vnebohodu obiskovala mati Marija, da so obiskovali apostoli in zvesti učenci Jezusovi s svetim spoštovanjem in z gorečo ljubeznijo častitljive kraje, katere je njih božji Gospod in Učenik posvetil s svojim brid-

kim trpljenjem. Pa ne le kristjani Jeruzalemskega mesta so visoko častili in radi obiskovali te svete kraje, tudi drugim vernikom so bili priljubljena božja pot. Sv. Hieronim († 420) pričuje, da so tudi ob njegovem času obiskovali verniki v velikem številu svete kraje v Jeruzalemu. Sv. Cerkev je kmalu odprla tem romarjem, da pospeši njihovo pobožnost, zaklad duhovnih milosti. Ker pa niso mogli potovati vsi verniki v Jeruzalem, je dovolila sv. stolica, da so se posnemale ali ponarejale postaje križevega pota na drugih krajih v cerkvah in kapelah, ter je podelila vernikom tiste odpustke, katere so zadobivali tisti, ki so potovali v Jeruzalem. Zveličani Alvara († 1420) iz reda sv. Dominika in pozneje očetje frančiškani, ki so od l. 1342 sem postali varihi svetih krajev, so vpeljali in razširjevali postaje sv. križevega pota po vsej Evropi.

Da se verniki udeležijo obilnih milosti, s katerimi je obdarovana pobožnost sv. križevega pota, se mora križev pot veljavno postaviti in pravilno obiskovati. O tem je sveta kongregacija za odpustke po naročilu svetega očeta Klementa XII. izdala dne 3. aprila 1731 poseben pouk: „Monita necessaria ad recte ordinandum devotum exercitium viae Crucis.“ Ta pouk obsega devetero pravil, katerim se je po naročilu sv. očeta Benedikta XIV. dodalo dne 10. maja 1742 še deseto pravilo.

Da se veljavno postavi križev pot, je potrebno dvoje: postavna oblast in pravi način.

a) Oblast postavljati križeve pote.

„Cum facultas erigendi vias Crucis concessa fuerit Religiosis subditis Ministro Generali F. F. Minorum tam de Observantia, quam Reformatorem, privative quoad alios quoscumque, prohibetur aliis eas erigere, et si aliter erigantur, Christi fideles indulgentiis minime gaudent.“ (Monitum I).

„Erigi nequeunt nisi a Superioribus localibus praedicti Ordinis, vel ex eorum commissione ab alio Religioso

¹ Franz Beringer, Die Ablässe, ihr Wesen und Gebrauch. 10. Auflage. Paderborn, 1883. Str. 244—265. — Voditelj v bogoslovnih vedah. Leto IV. Zvezek 2. 3. 4. V Mariboru, 1901.

eiusdem Ordinis, qui tamen sit aut concionator, aut saltem confessarius approbatus.“ (Monitum II).

V teh pravilih se pove kratko, kdo ima redno oblast, postavljati križeve pote. Ker pa sv. oče sam, in glavni predstojniki (generali) frančiškanskega reda to oblast podeljujejo tudi drugim, ki niso udje onega reda, bodi omenjeno, kar je treba vedeti o tej zadevi.

Glavni predstojniki manjših bratov (frančiškanov) morejo oblast, postavljati križeve pote, podeliti tudi drugim svetnim in redovnim duhovnikom; provincijali ali krajni predstojniki (gvardijani, predstojniki samostanov ali residencij), kakor tudi predstojniki misijonov tega reda pa le svojim podložnikom in sicer onim, ki so pridigarji ali potrjeni izpovedniki. Vsekdar pa se mora ta podelitev ali izročitev izvršiti pismeno; tako je zapovedala sveta apostolska stolica pod kaznijo neveljavnosti. (Deer. auth. n. 175).

Vsled pravice, podeljene predstojnikom frančiškanov, morejo ti-le postavljati ali dati postavljati križeve pote v cerkvah, v javnih kapelah, na pokopališčih in na drugih očitnih krajih; tudi v privatnih kapelah in na drugih skupnih dostojnih krajih (Monitum III.) samostanov, konservatorijev, bolnišnic in drugih pobožnih zavodov; da celo v zasebnih oratorijih ali domačih kapelah, ako se sme služiti v njih sv. maša. V zasebnih kapelah, ki tega privilegija nimajo, ki so torej namenjene le za molitev, in v zasebnih sobah omenjeni redovni predstojniki nimajo oblasti postavljati križevih potov. Zato je treba prositi dovoljenja pri sveti apostolski stolici. Brez posebnega dovoljenja sv. apostolske stolice ali generala frančiškanov ne more nihče, kdor ni ud imenovanega reda, veljavno postavljati križevih potov. (Deer. auth. n. 108 in 112). Vendar pa daje sv. apostolska stolica, kakor tudi general frančiškanskega reda drugim, ki niso udje tega reda, ne le oblast, postavljati križeve pote, temveč zlasti škofom, apostolskim vikarijem in predstojnikom zunanjih misijonov tudi pravico, omenjeno oblast izročevati svojim podložnikom. Našemu milostljivemu nadpastirju je podeljena ta oblast in se glasi listina, ki potrjuje ustanovitev križevega pota: „Michael, Dei gratia et miseratione Princeps-Episcopus Lavantinus, Pontificio solio Assistens, caesarei-austriaci Ordinis Francisci Iosephi Magna Cruce Insignis, e. & r. Capellanus aulicus, sacrae Theologiae Doctor etc. etc. Lectoris salutem in Domino! Vigore specialis facultatis, per rescriptum diei 7. mensis Iunii anni 1891 a Fr. Aloysio de Parma ministro Generali totius Ordinis Fratrum Minorum, Mihi concessae, Ego Michael, Dei gratia Princeps-Episcopus Lavantinus, Viam Crucis cum annexis indulgentiis ad supplices preces reverendi Domini... erexi die... in eadem ecclesia.. iuxta regulas a S. Indulgentiarum Congregatione die 10. Maii 1742 praescriptas. In quorum fidem testimonium hoc

Mea manu exaravi et subscripsi hac die... mensis... anno...“ Kdor je prejel to pravico, se mora seveda natanko držati besed dotičnega pooblastila (Deer. auth. n. 276) in sme (pod kaznijo neveljavnosti) le pismeno pooblaščati druge. (Deer. auth. n. 175).

Za veljavno postavljenje križevega pota so nekatere listine potrebne. Predno se postavi, se mora predložiti pooblastilo, prejeto od sv. apostolske stolice ali od generala frančiškanov, škofu, ako se to tudi ne omeni v reskriptu. Izvzeti so le frančiškani, ker tem pripada ta oblast iure ordinario. Pri drugih redovnikih zadostuje, če predložijo škofu izpričevalo svojih predstojnikov, v katerem se omenja dotično pooblaščenje. (Deer. auth. n. 286 ad 2; n. 365 ad 2). Za vsak posamezni križev pot se mora dobiti pismeno dovoljenje škofa tistega kraja, v katerem bi se naj postavil križev pot. Splošno dovoljenje za določno število cerkev i. t. d. ne zadostuje. (Deer. auth. n. 445 ad 3). Za kraje, ki ne spadajo pod škofovo jurisdikcijo, ni treba omenjenega škofovega privoljenja. Tudi je potrebno pismeno privoljenje župnika, predstojnikov cerkve, samostana, bolnišnice ali pobožnega kraja, kjer se naj postavi križev pot. (Deer. auth. n. 175). Ni pa potrebno privoljenje župnikovo, ako se postavlja križev pot na krajih, ki dejansko niso pod župnikovo jurisdikcijo. (Deer. auth. n. 445 ad 1).

Da se zabranijo vsi dvomi o pravilnem postavljanju križevega pota, naj se hitro, ko je križev pot postavljen, sestavi zapisnik ali spričevalo o izvršenem aktu. (Deer. auth. nn. 294 in 325). Ta zapisnik ali to izpričevalo, ki ga naj podpiše duhovnik, ki je križev pot postavil, se naj shrani v arhivu župnije ali kraja, kjer je bil postavljen križev pot.

b) Način, postavljati križeve pote.

„Erigendae sunt (viae Crucis) in forma consueta et hucusque adhibita in supra memorato Ordine, i. e. ut stationes sint numero quatuordecim, et cruces sive aediculae repraesentent mysteria Passionis. Ubi vero via Crucis erigi vellet extra ecclesiam, prout fit in multis conventibus praedicti Ordinis, curandum erit semper, ut ea ab ecclesia vel sacro loco ducat initium, vel usque ad ecclesiam vel sacrum locum finem habeat; et omnino attendatur, ut aediculae cancellis tutentur, ne homines vel animalia in eas ingredi queant, utque tam memoratae aediculae, quam cruces collocentur in locis irreverentiis minime obnoxiiis; quodsi decursu temporis loca, in quibus erectae fuerint, minus decencia evaderent, Superiorum erit eas interdicere, super quo eorum conscientiae stricte onerantur.“ (Monitum III). Način postavljanja križevih potov, ki je opisan v tem pravilu in je običajen v frančiškanskem redu, je ta-le: Pred vsem je treba 14 križev, ki naj predstavljajo štirinajstere postaje križevega pota v Jeruzulemu. Le na te križe so navezani odpustki; brez teh 14 križev bi se

ne zadobili odpustki. (Decr. auth. n. 261 in 270 ad 2). Ti križi morajo biti leseni, kakor izrecno določuje rimski obrednik pod kaznijo neveljavnosti, in bi torej ne zadostovali križi iz železa, dasi so jim vdelani na hrbtih leseni križci, katerih pa ne vidijo obiskovalci križevega pota. (Decr. auth. n. 442). Leseni križi se smejo pozlatiti ali posrebriti ali popleskati ali tudi olepšati s kovinskimi ali z drugimi okraski in obrobki; ti obrobki pa ne smejo biti tako obilni, da bi se dozdevalo, da križi niso leseni, temveč iz kovine ali iz druge tvarine. Po splošni navadi naj bodo križi brez podobe križanega. Podobe ali slike, ki predstavljajo štirinajstere postaje trpljenja Kristusovega, niso potrebne v zadobitev odpustkov (Decr. auth. n. 258 in 275 ad 1); vendar pa je starodavna navada, poleg 14 križev imeti tudi 14 podob ali slik; in ker te-le močno pospešujejo pobožno premišljevanje trpljenja Gospodovega, naj se brez važnega vzroka ne opusté, zlasti ker predstavljajo štirinajst skrivnosti, katerim odgovarjajo postaje trpljenja v Jeruzalemu. Te postaje so:

- I. Jezusa obsodijo v smrt.
- II. Jezus vzame križ na svoje rame.
- III. Jezus pade prvokrat pod križem.
- IV. Jezus sreča svojo žalostno mater.
- V. Simon pomaga Jezusu križ nositi.
- VI. Veronika poda Jezusu potni prt.
- VII. Jezus pade drugokrat pod križem.
- VIII. Jezus tolaži Jeruzalemske žene.
- IX. Jezus pade tretjokrat pod križem.
- X. Jezusa slečejo in mu dajo žolča piti.
- XI. Jezusa pribijejo na križ.
- XII. Jezus umrje na križu.
- XIII. Jezusa snamejo s križa in položijo Mariji v naročje.
- XIV. Jezusa položijo v grob.

Običajno in primerno je tudi, da se križi, ki so bistveni del križevega pota, pritrđijo zgoraj na podobe; morejo se pa pritrđiti tudi na steni, nad podobami ali pod njimi, ne da bi se jih držali. (Decr. auth. n. 332 ad 2). Štirinajsteri križi morajo biti blagoslovljeni; to je neizogibno potrebno. (Decr. auth. n. 270 ad 2). Navadno, dasi ne potrebno, je tudi, da se blagoslovijo podobe ali slike. Križi se morejo blagosloviti preje ali pozneje, ko se pritrđijo na podobe ali na zid. (Decr. auth. n. 447). Nikakor pa bi ne zadostovalo, blagosloviti križe privatno doma, potem pa jih izročiti ali poslati dotičnemu župniku ali duhovniku, da jih obesi ali pritrđi na določenem kraju; temveč duhovnik, ki postavi križev pot in blagoslovi križe, mora biti moralno navzočen na istem kraju, kjer se postavi križev pot. Križe in podobe more pritrđiti blagoslavljaóči duhovnik sam med blagoslavljanjem križevega pota, pa tudi drug duhovnik v njegovi navzočnosti, ali katerakoli oseba ob vsakem drugem času privatno, brez posebnih obredov, pred blagoslavljanjem, ali po njem. Ni

torej potrebno, da bi duhovnik, ki blagoslovi križe, imel nagovor, kakor tudi ni potrebno, da bi se takoj po blagoslavljanju morala opraviti pobožnost križevega pota. (Decr. auth. n. 311 ad 1 in 2).

Med posameznimi postajami križevega pota mora biti nekoliko prostora („*requiritur aliqualis distantia inter unam et aliam stationem*“), sicer se ne zadobijo odpustki. (Decr. auth. n. 194). Daljava med posameznimi postajami ni določena; ni pa potrebno, da bi bila enaka daljavi med postajami v Jeruzalemu. (Decr. auth. n. 119). Vendar naj se ne delajo postaje križevega pota na tako tesnih krajih, da bi se obhodil ves križev pot z dvema ali tremi koraki. Ako se križev pot postavi v cerkvi ali kapeli, ni zapovedano, da se začne na evangeljski in da se konča na epistolski strani; tudi nasprotna navada velja. Ako se postavi križev pot zunaj cerkve, naj se začne ali konča pri cerkvi ali pri kakem svetem kraju; naj se varujejo postaje (kapelice in križi) onečiščevanja z ograjo in naj se postavljajo vseskozi na dostojnih krajih, sicer bi bili predstojniki zavezani v svoji vesti, prepovedati nadaljnjo rabo postaj. Dostavi naj se še, da je sveta kongregacija za odpustke, posebno pooblašćena od sv. očeta, dne 31. julija 1883 in zopet dne 7. aprila 1894 poveljavila vse dotle neveljavno postavljene križeve pote ter popravila vse nedostatke in pogrěške, ki so se prigodili dosihdob pri postavljanju križevih potov.

c) Pravila zastran prememb pri že postavljenih križevih potih.

„Ker v zadobitev odpustkov križevega pota ni nikakor potrebno, da se postavijo slike ali podobe, temveč se zahtevajo le križi, ostanejo odpustki tudi takrat, če se odstranijo slike, ker so morda že prestare in se, četudi brez pooblastitve od strani sv. apostolske stolice, nadomestijo z novimi.“ (Decr. auth. n. 258). Morejo se celo, brez izgube odpustkov, popolnoma odstraniti ali nekatere ali vse slike, če le ostanejo križi. (Decr. auth. n. 311 ad 3 in n. 328). Tudi se smejo križi vzeti od starih slik in dejati na nove, da se le ne izpremeni kraj (cerkev, kapela), kjer je bil postavljen križev pot. (Decr. auth. n. 332).

Če so blagoslovljeni križi, vsi ali do polovice, pokvarjeni ali se odstranijo (bodisi ob enem ali polagoma), se ne morejo več zadobiti odpustki in je torej treba, da se iznova kanonično postavi križev pot. Če se jih pokvari ali odstrani manjša polovica (ne več kakor šest), se morejo nadomestiti z novimi, ne da bi se izgubili odpustki, ali da bi moral biti na novo postavljen križev pot. (Decr. auth. n. 270 ad 5; nn. 275 ad 2 in 328).

Če se križi (s slikami ali brez slik) vsi ali deloma za nekaj časa odstranijo z mesta, kjer je postavljen križev pot, da se pozneje zopet postavijo na prejšnje mesto, se ne izgubijo odpustki; pač pa se ne morejo dobiti ravno ta čas, ko so križi odstranjeni vsi ali do polovice.

Če bi pa manjkal le en ali drugi križ za nekaj časa (n. pr. kadar se belijo cerkveni zidovi), ostanejo odpustki. (Decr. auth. n. 264 ad 4; n. 270 ad 5; n. 275 ad 1; n. 223 ad 2; n. 257 ad 1).

Na tistem kraju ali v tisti cerkvi se smejo križi vsak čas primerneje razdeliti ali razstaviti brez prikrajšanja odpustkov. Dá, celo ves križev pot se sme v tisti cerkvi prestaviti z enega mesta na drugo (n. pr. iz ene kapele v drugo), ne da bi odpustki trpeli škodo. (Decr. auth. n. 275 ad 3; n. 311 ad 4; n. 328).

Če se postaje križevega pota prenesejo na drug kraj (n. pr. v drugo cerkev) nehajo odpustki in je treba na novo postaviti križev pot. (Decr. auth. n. 270 ad 3 in 4; n. 223). Isto velja tudi o križevih potih v privatnih ali zasebnih stanovanjih; če se križev pot prestavi iz ene sobe ali hiše v drugo, ne ostanejo odpustki, temveč je treba na novo postaviti in blagosloviti križev pot, dasi je novi oratorij tik prejšnjega. Tako je sv. kongregacija določila večkrat, zlasti dne 30. januarja 1839.

Na istem kraju se sme postaviti več križevih potov.

„In eadem ecclesia aut pio loco ad maiorem populi commoditatem utile erit duas vias Crucis erigere, unam nempe pro viris, alteram vero pro feminis; cum vero una extra ecclesiam erigitur, altera quoque erigatur semper in ecclesia, ita tamen ampla, quae sufficiat ad vitandam confusionem; ut tempore fluviae aut alterius impedimenti peragi nihilominus possit tam sanctum exercitium.“ (Monitum IV). Dovoljeno je torej, ne le v istem istem mestu in selu, temveč tudi v isti cerkvi, v istem pobožnem zavodu, v istem samostanu i. t. d. postaviti po več križevih potov, n. pr.: v cerkvi, na koru, v novicijatu in na drugih dostojnih krajih takih hiš, da je prebivalcem samostana ali pobožnega zavoda boljše priročno in jim ni treba hoditi vsakokrat v cerkev opravljat pobožnosti križevega pota.

d) Kako se opravlja pobožnost križevega pota?

Tu veljajo „Monita V. VI. VII in VIII.“, ker se v njih naroča, kaj je treba opraviti pri obiskovanju križevega pota, da se zadobijo odpustki, s katerimi je tako bogato obdarovana ta pobožnost.

Monitum V.: „Hoc exercitium ubique sit uniforme, nil prorsus immutando, quod hactenus servatum fuit in conventibus Ordinis; i. e. via Crucis peragatur vel processionaliter ab universo populo sub ductu unius vel plurium sacerdotum, vel privatim ab unoquoque ex fidelibus. Si primo modo, processio ita disponatur, ut viri incedant separati a feminis, i. e. illi praecedant, hae vero sequantur, uno aut pluribus sacerdotibus inter eos incedentibus, et ad singulas stationes aliquis clericus vel sacerdos alta voce legat considerationem mysterio seu stationi respondentem, et recitato *Pater cum Ave*, et actu contritio-

nis elicitio ulterius procedatur, inter unam aliamque stationem interposito cantu *Stabat Mater* vel alterius orationis; curentque omnes summa se gerere modestia, silentio animique attentione; compertum enim est, hoc sancto exercitio pie ac devote peracto, paulatim assuescere fideles quoscumque ad meditandum, eosque excitari ad mores reformandos.“

Prvič je potrebno, da se obišeje vse postaje zaporedoma, da se torej res gre od postaje do postaje. Pravilo VII. pravi jasno, da „kjer ni ovire, se morajo obiskati vse postaje zaporedoma;“ še določeneje zahteva to sveta kongregacija za odpustke, ki je odgovorila na vprašanje: „Ali morejo verniki pri obilni množici ljudstva, zlasti če je cerkev celo polna, zadobiti odpustke križevega pota, ne da bi šli od postaje do postaje?“ „Ne, če se ni dalo zato posebno dovoljenje; ker vse določbe rimskih papežev pravijo, da je poleg drugih pogojev potrebno tudi telesno gibanje, kakor je tudi to sv. kongregacija celo jasno izrekla z besedami: Treba je iti od postaje do postaje, kolikor dopušča množica vernikov, ki opravljajo pobožnost križevega pota, ali tesnoba prostora, kjer so postaje.“ (Decr. auth. n. 287).

To velja zlasti, če verniki posamezni in privatno opravljajo križev pot; dá, pravilo VII. zapoveduje: „Ako je križev pot v cerkvi, naj ga verniki ne obiskujejo ob času svetih opravil ali sv. maše, tudi ne, ako je cerkev tako polna, da se to ne more opraviti brez nereda.“ Pa tudi če verniki skupno in javno opravljajo pobožnost križevega pota, je potrebna hoja od postaje do postaje, kolikor to pripušča množica vernega ljudstva in prostor, in se vsled tega ni bati nereda ali motenja.

Če pa se je pri skupnem, javnem obiskovanju križevega pota vsled hoje od postaje do postaje bati nereda ali motenja, se je po naročilu sv. kongregacije za odpustke ravnati po načinu, ki ga nasvetuje sv. Leonard a Portu Maurizio: „da namreč ostane vsak na svojem mestu in da gre le duhovnik z dvema strežnikoma ali pevcema od postaje do postaje, in postoji pri vsaki postaji ter moli običajne posebne molitve, med tem ko drugi odgovarjajo.“ (Decr. auth. n. 210). Če bi se, ker je cerkev prevelika, ali zaradi drugih krajevnih okolnosti težko slišala duhovnikova molitev, sme duhovnik brez posebne nadaljnje dovoljenja opraviti običajne molitve na pridržnici, kjer ga slišijo vsi, da le drug duhovnik z dvema strežnikoma ali pevcema hodi od postaje do postaje in postoji pri vsaki.¹ Svetovati pa je pri tem, kakor pristavlja sv. Leonard, da se obrnejo verniki vsaj proti posameznim postajam in da vselej pokleknejo in vstanejo z duhovnikom.

¹ Reskript svete kongregacije de Propaganda fide do skofa v Herzogenbusch-u z dne 1. marca 1884 v „Instructio de Stationibus“ str. 65.

V najnovejšem času so pa dobile posamezne škofije in cele cerkvene provincije¹ od sv. stolice dovoljenje, da smejo ostati verniki pri navadi, v dotičnem kraju že dolgo in splošno običajni in ki bi se dala le težko odpraviti, da ostane vsakdo, ki se udeleži javne pobožnosti križevega pota ali jo opravlja za sebe v cerkvi, zmeraj na svojem mestu in tam pri vsaki postaji vstane in zopet poklekne, ali če kdo stoji, k vsaki postaji nekoliko poklekne. (Rescr. auth. n. 407).

Drugič je potrebno v zadobitev odpustkov, da se običejejo štirinajstere postaje v enem sprevodu brez znatnega prestanka. (Decr. auth. n. 385 ad 1). Kratki prestanki, ki ne motijo enote svetega opravila, ne zavirajo zadobitve odpustkov. Kdor bi torej prekinil križev pot, da je pri sv. maši ali da opravi sv. izpoved, ali da prejme sv. obhajilo, potem bi pa ga nadaljeval, bi se udeležil odpustkov. (Decr. auth. n. 223 ad 4).

Monitum VI.: „Si vero privatim peragatur, non est necesse recitare *sex Pater cum Ave* ad singulas stationes, ut putant nonnulli, sed sufficit meditari, quantumvis breviter, passionem Domini, quod est opus iniunctum ad lucrandas sacras indulgentias, et iuxta morem iam inductum recitare *unum Pater cum Ave* ad singulas cruces, actumque contritionis elicere.“

Tretjič je potrebno v zadobitev odpustkov vsaj kratko premišljevanje trpljenja Kristusovega — to je v zadobitev odpustkov predpisano. Že v prejšnjem V. pravilu se omenja večkrat premišljevanje Kristusovega trpljenja. Ustna molitev, n. pr. moliti pri vsakem križu en Očenaš in eno Češčenomarijo in obuditi kes, je pobožna, hvalevredna navada, zlasti pri skupnem, slovesnem opravljanju križevega pota; ta navada se priporoča tudi v VI. pravilu, toda ne ta, ne druge ustne molitve so med križevim potom ali ob sklepu križevega pota potrebne v zadobitev odpustkov (n. pr. 6 Očenašev in 6 Češčenomarij na namen svetega očeta. — Decr. auth. n. 257 ad 2; n. 259). Kar zadevuje edino predpisano premišljevanje trpljenja Kristusovega, pravi „Raccolta“ na 111. strani: „Zahteva se, da premišljujejo verniki pri obiskovanju križevega pota trpljenje božjega Zveličarja, vsak po svoji zmožnosti.“ V VI. pravilu se omenja, da zadostuje četudi še tako kratko, premišljevanje trpljenje Gospodovo; in IX. pravilo pravi: „Vsak, kdor pri tem svetem opravilu premišljuje trpljenje Gospodovo, dobi odpustke, ki bi jih dobil, če bi osebno obiskal postaje križevega pota v Jeruzalemu.“

Iz tega sledi: Ni potrebno (dasi je naravno in primernejše), premišljevanje o vsakih štirinajstih postaj po-

¹ Solnograška provincija je prejela ta privilegij od svete kongregacije za odpustke v Rimu s pismom z dne 10. marca 1868. (Dr. And. Gassner, Handbuch der Pastoral. II. Bd. Salzburg, 1869. Str. 533—535).

sebe, zadostuje premišljevanje trpljenja Jezusa Kristusa sploh. Zato odgovori sv. Leonard a Portu Maurizio na vprašanje: „Ali bi dobil odpustke oni, ki bi pri celem križevem potu premišljeval le skrivnost ene postaje?“: „Dá, ker po določbah papežev zadostuje premišljevanje o trpljenju ljubega Zveličarja.“

Samo ustna molitev ne zadostuje; zadostuje pa, kakor uči sv. Leonard, da priprosti verniki, ki niso vajeni premišljevanja, le vedó, da predstavljajo križi in podoče, katere obiskujejo, tiste svete kraje, kjer je naš Gospod Jezus Kristus toliko trpel za nas in če si pri tem premišljevanju prizadevujejo obuditi v svojem srcu sočutje s trpečim Odrešenikom.

Opraviti sv. izpoved in prejeti sv. obhajilo, ni predpisano v zadobitev odpustkov; potreben pa je stan posvečenjoče milosti božje. Zato se priporoča vsakemu, ki želi opraviti pobožnost križevega pota, kar nasvetuje tudi VI. pravilo, da obudi pred obiskovanjem popoln kes.

Monitum VII.: „Si via Crucis erecta fuerit in ecclesia, ab ea peragenda abstineant fideles tempore divinorum Officiorum, Missae, uti etiam quando talis sit in ecclesia populi concursus, ut ea peragi nequeat absque tumultu ac perturbatione, eo vel magis, quod, ubi nullum adsit impedimentum, singulae stationes singillatim sunt visitandae.“ O tem je že bil govor.

„Monitum VIII.: „Si via Crucis erigenda sit in aliquo sanctimonialium monasterio vel conservatorio, non est opus erigentem ingredi clausuram, sed sufficit, ut religiosus eiusdem Ordinis matura aetatis et qualificatus, ut dictum est in tertio monito, de licentia Ordinarii benedicat cruces ad crates, breviterque Moniales aliasque in monasterio vel conservatorio degentes instruat circa modum, quo visitandae sunt cruces ad lucrandas indulgentias, fructumque exinde pro animabus referendum.“

Ako se postavi križev pot v ženskem samostanu ali konservatoriju, zadostuje, da dotični duhovnik ob omrežju stoječ, blagoslovi križe, ne da bi vstopil v klavzuro, ter redovnice podučí, kako naj obiskujejo sv. križev pot, da zadobijo odpustke in da jim služi pobožnost v dušno vzveličanje.

e) Odpustki križevega pota.

„Non publicentur ex pulpitis, aut alia forma, multoque minus scribatur in aediculis sive stationibus certis et determinatis numerus indulgentiarum lucrandarum, quia pluries innotuit, indulgentiarum veritatem sive ex inadvertentia aut aequivocatione, sive ex devotionis impetu alterari ac confundi; et propterea sat erit dicere, quemeunque Dominicae passioni meditandae hoc sancto exercitio daturum operam, ex concessione Summorum Pontificum consecuturum easdem indulgentias, quas consequeretur, si personaliter visitaret stationes viae Crucis in Ierusalem.“ (Monitum IX).

Z opravljanjem pobožnosti križevega pota se dobijo vsi odpustki, ki so od rimskih papežev podeljeni tistim, ki osebno obišejejo postaje križevega pota v Jeruzalemu.

Prepovedano je, oznanjevati ali na postaje križevega pota napisovati določeno število odpustkov. Gotovo je sicer in razvidno iz bularija svete dežele, da so se delili obiskovalcem svetih krajev v Jeruzalemu zelo obilni, popolni in nepopolni odpustki, ni pa dovoljeno jih posebej naštevati. Poleg vzroka, ki ga navaja za to prepoved omenjeno IX. pravilo, dostavlja sv. Leonard a Portu Maurizio še to-le: „Upravičena in zelo previdno je bila izdana ta odredba, ker so ob požaru, ki je nastal v svetem grobu za papeža Pija V., pogoreli zapisniki, ki bi mogli to zadevo razjasniti natanko in verodostojno tako, da se brez nevarnosti za resnico ne more trditi gotovo in določeno število odpustkov; zadostuje vam naj vedeti, da so ti odpustki številni in obilni; in dasi morete zase zadobiti le en popoln odpustek, je vendar res, da morete upati, da rešite vsakokrat, kolikorkrat to pobožnost opravljate in vse druge odpustke vernim dušam v vicah darujete, veliko duš iz tistega plamena; toda vedite, da se mora napraviti ta namen ob začetku pobožnosti ali vsaj pred njenim koncem; ker namen bi bil brezkoristen, če bi se še le napravil ob koncu; in tega opomina ne pozabite nikdar.“

Vsi odpustki križevega pota se morejo darovati vernim dušam v vicah. To je že izrecno dovolil sv. oče papež Benedikt XIII. v apostolskem pismu z dne 3. marca 1726; sledi pa tudi iz tega, da je pobožnost križevega pota sprejeta v rimsko zbirko odpustkov „Raccolta“ in da se omeni v uvodu te zbirke odločno, da se morejo vsi v zbirki navedeni odpustki darovati vernim dušam v vicah. Primerno je narediti namen, en popoln odpustek prejeti za se, druge vse pa darovati dušam, katerim želi molivec križevega pota pomagati. Lepa navada je, vse odpustke darovati Mariji Devici, da jih ona obrne v prid in korist tistim dušam, katerim najbolj želi.

Če je križev pot kanonično postavljen v cerkvah, v očitnih kapelah, na pokopališčih ali na drugih javnih krajih, morejo tam zadobiti odpustke vsi verniki. Na nejavnih krajih se udeležijo odpustkov le tiste osebe, ki so imenovane v reskriptu, s katerim se je podelilo dovoljenje postaviti križev pot. Po navadi zadobijo torej odpustke v samostanih, v bolnišnicah, v konservatorijih in enakih pobožnih zavodih vsi, ki tam stanujejo in, če reskript ne določuje drugače, tudi tisti, ki hodijo tja k pouku ali k pobožnim vajam. V zasebnih oratorijih in sobah pa morejo zadobiti odpustke le lastniki in njihovi sorodniki, kakor tudi v hiši stanujoči služabniki.

Slednjič še je treba odgovoriti na vprašanje, je-li mogoče se udeležiti odpustkov križevega pota večkrat na dan? Doslej je bilo skoraj splošno mnenje, da je to mo-

goče. Z odlokom z dne 10. septembra 1883 pa je sveta kongregacija na vprašanje, se-li morejo odpustki križevega pota dobiti na dan tolikokrat, kolikorkrat se opravi ta pobožnost, odgovorila, da to iz listin ni gotovo: „Ex documentis non constat indulgentias pro pio exercitio viae crucis concessas toties lucrari posse, quoties praefatum pium exercitium iteratur.“ (Rescripta auth. n. 443). Na drugi strani pa je določila sveta kongregacija za odpustke z dekretom „Delatae saepius“ z dne 7. marca 1678, da se popoln odpustek, podeljen njim, ki ob določenem dnevu obišejejo cerkev, kakor tudi odpustek, podeljen za katerokoli pobožno delo, more zadobiti le enkrat na dan. Izvzeti so le porcijunkulski odpustek in še nekateri drugi odpustki, n. pr. na praznik sv. rožnega venca, za katere se je izrecno podelila ta ugodnost.

Ker so pa, kakor že rečeno, za pobožnost križevega pota podeljeni mnogi popolni in nepopolni odpustki, zgoraj navedeni dekret pa le o večkratni zadobitvi enega in istega popolnega odpustka govori, velja zastran odpustkov križevega pota to-le: Če se pobožnost križevega pota opravi le enkrat na dan, se dobijo vsi za njo podeljeni popolni in nepopolni odpustki tako, da se obrne en popoln odpustek za se, vsi drugi pa za verne duše v vicah. Če pa se opravi pobožnost križevega pota večkrat na dan, se ne more več popolnih odpustkov zadobiti, pač pa je mogoče se udeležiti večkrat na dan vseh za to podeljenih nepopolnih odpustkov ali sebi, ali vernim dušam v vicah v prid. Po splošnem nauku namreč se morejo zadobiti nepopolni odpustki večkrat na dan, če se ni določilo nasprotno. Da se morejo zadobiti odpustki križevega pota ob vsakem času, po dnevu in po noči, je jasno, kar je tudi sveta kongregacija za odpustke potrdila z odlokom z dne 1. marca 1819. (Decr. auth. n. 245).

„Tandem Sanctitas Sua feliciter regnans, exoptans, ut ad fidelium utilitatem magis magisque hoc pium exercitium propagetur, hortatur parochos cuiuscumque oppidi aut civitatis, etsi in aliquo oppido plures extent paroeiae, ut populos sibi commissos ditent hoc tam insigni thesauro, introducetes in suis paroeiis vel in earumdem districtu tam proficuum exercitium, quin ullus habeatur respectus maioris vel minoris distantiae inter unam et aliam viam Crucis, dummodo tamen erectio peragatur a Fratres Minore, qui sit subiectus Ministro Generali Observantiae et antedictis qualitatibus praeditus, ad hoc, ut populi edocti de magna utilitate, quam affert pium viae Crucis exercitium, istud ferventius amplectentur, ipsisque magis proficuum evadat. Hinc est, quod in citato Brevi Cum tanta arbitrio parochorum relinquatur electio religiosi viri, quem aptiorem iudicaverint, ut cum licentia sui Superioris localis benedicat cruces et assistat erectioni, quae in illa paroeia aut alio pio loco fieri contigerit; exceptis

tamen locis, ubi reperiuntur Conventus praedictorum Fratrum Minorum, cum hoc in casu non debeat erigi via Crucis in aliis ecclesiis eidem Ordini minime subiectis, dummodo tamen dicti Conventus non ita distent ab oppido vel civitate, aut ad eos iter ita sit arduum, ut sine gravi incommodo, ab Ordinario diiudicando, perecurri nequeat a fidelibus pro pio exercitio peragendo.“ (Monitum X). To pravilo je pristavila pozneje sveta kongregacija za odpustke po naročilu sv. očeta papeža Benedikta XIV. iz njegovega brevija „Cum tanta“ z dne 30. avgusta 1741. (Deer. auth. n. 133). Omejitev, izražena ob koncu pravila (exceptis tamen locis, ubi reperiuntur Conventus praedictorum Fratrum Minorum), se je odpravila po sv. očeta Piju IX. z dekretom svete kongregacije za odpustke z dne 14. maja 1871.

Poročila o križevih potih v naši škofiji.

Dekanija Maribor I. dr. b.

V stolnicerkvi v Mariboru je križev pot kaj umetno izdelan ter edini te vrste v vsej dekaniji. Izdolben je iz lesa in se odlikuje po tem, da je na njem malo oseb, kar je velike vrednosti, da se posamezne osebe laglje spoznajo in se tudi čuvstva na njih laže izrazijo. Križev pot je napravljen v gotskem slogu in se more prištevati največjim umetninam stolne cerkve.

V cerkvi sv. Alojzija v Mariboru je križev pot slikan na pločevino. Izdelal ga je G. Kratzmann. Ustanovil ga je in blagoslovil, kakor pričuje pisana listina v zakristiji, dne 20. oktobra 1861 tačasni špiritual v bogostovju, Frančišek Kosar. Na listini se je tudi podpisal tačasni ravnatelj bogoslovja, kanonik Mihael Pikel.

V cerkvi čč. šolskih sester v Mariboru je križev pot bolj preprost, slikan na platno. Kedaj je bil postavljen, se na tanko ne ve, menda leta 1886, ko je bila blagoslovljena cerkev. Tudi Cesarja Franca Jožefa-jubilejno učiteljišče šolskih sester ima v lični kapelici Naše ljube Gospe od presvetega Srea Jezusovega majhen križev pot, ki ga je izdelal po Martinu Feuerstein Mayerjev kr. dvornoumetniški zavod v Monakovem za 120 K in ki so ga postavili in blagoslovili prevzv. g. knez in škof Mihael dne 6. julija 1909.

V podružni cerkvi sv. Barbare na Kalvariji je slab križev pot. Tudi ni nobenih podatkov, kedaj je bil postavljen. Tudi ob cesti, ki drži na goro Kalvarijo, je križev pot v kapelicah, katerih pa je samo le pet.

V predmestni župnijski cerkvi — baziliki — Marije, matere milosti v Mariboru je križev pot, katerega so iz prejšnje cerkve semkaj prenesli. Oskrbeli so ga oo. redemptoristi med leti 1833 in 1848 in je vreden kakih 600 K. Številke nad postajami so rimske, kakor pri vseh do sedaj omenjenih križevih potih; slikan je na platno in ima nemški nadpis. Barve so bile obnov-

ljene ob času, ko je bil premeščen iz stare cerkve v novo. Blagoslovil ga je na novo o. gvardijan Kalist Heric dne 12. aprila 1901. Tudi na koru je majhen križev pot. Blagoslovil ga je o. guardijan Kalist Heric dne 17. avgusta 1900 ter ima slovenske nadpise. Podobe so J. Fürichove.

V župnijski cerkvi sv. Petra niže Mari-bora je križev pot, ki ima zanimivo zgodovino. Bilo je l. 1846. Kakor vobče znano, stoji cerkev sv. Petra na skali tik ob Dravi. Pa Drava je zelo narastla v tem letu in glavni tok Drave se je nagnil popolnoma na Petrovsko stran. Drava je povzročila velikansko škodo in je že izpodkopavala skalo, na kateri stoji župnijska cerkev. Nevarnost za cerkev je bila tako velika, da so morali prenesti Najsvetejše na Goro. Molili pa so dan za dnevom ter prosili Boga, da bi obvaroval župnijo pred tako nesrečo, in res, Bog je uslišal molitev. V spomin na rešitev župnijske cerkve je dal rajni kanonik in župnik Marko Glaser l. 1846 s prostovoljnimi doneski župljanov postaviti velik križev pot s kapelicami ob cesti k podružni cerkvi M. B. na Gori. Ta križev pot je bil na razstavi v Gradeu in je o njem pisala Graška „Styria“ to-le:

„In der steirischen Bildergallerie befinden sich gegenwärtig Kreuzbilder zur Ansicht aufgestellt, welche vom hochw. Herrn Glaser, Pfarrer zu St. Peter bei Marburg, im Namen der dortigen Pfarrgemeinde bestellt, von den akademischen Schülern Josef Neiterer, Ignaz Preissegger und Johann Felbermeyer unter der Leitung des Herrn Direktors Tunner ausgeführt worden sind, und sich ausser manchen anderen Eigenschaften durch richtigen Druck in den Figuren vorteilhaft bemerklich machen. Wie wenig derlei, von Unberufenen gelieferte Gemälde an den vielen Kreuzwegstationen sowohl in Städten als auf dem flachen Lande ihrem Zwecke, Andacht zu erwecken, entsprechen, braucht nicht nachgewiesen zu werden; es ist daher ein der Anerkennung würdiges Verdienst, das sich Herr Pfarrer Glaser durch Anregung der hiez u beisteuernden Pfarrgemeinde erworben, und zu wünschen, dass das gegebene Beispiel sowohl zur Belebung des religiösen und ästhetischen Sinnes, als zur Förderung der einheimischen wahren Kunstbestrebung nachgeahmt würde. Die Bilder können Sonntag in den gewöhnlichen Stunden noch gesehen werden.“

Blagoslovljen je bil l. 1847. Takrat se je namreč praznoval jubilej, ki se je pričel dne 30. maja na praznik presv. Trojice in končal IV. nedeljo po Binkoštih. V spomin na jubilej so blagoslovili novi križev pot dne 30. maja 1847. Ob 8. uri je bila pridiga v župnijski cerkvi, potem je šla procesija na Goro, med procesijo pa je bil blagoslovljen križev pot. Na Gori je bila spet pridiga, na to slovesna sv. maša in Te Deum. Nekatere hudobne roke pa so poškodovale dragocen križev pot v kapelicah in zato ga je dal g. Glaser prenoviti in pre-

nesti v župnijsko cerkev. Slikar Brollo je pozneje v kapelicah namesto tega križevega pota naslikal fresco — križev pot. Naslikal je takrat tudi 12. postajo, mesto katere je pri prvotnem križevem potu služila takozvana „Kalvarija“ na Gori. Blagoslovljen je bil dne 15. oktobra 1871 pri popoldanski službi božji med pobožnostjo križevega pota. Veljal je 3000 goldinarjev.

V podružni cerkvi M. B. na Gori je bolj slab križev pot, slikan na platno. Kedaj je bil postavljen, se ne ve.

V župnijski cerkvi sv. Martina pri Vurbergu je star križev pot, slikan na platno in podoben drugi opravi cerkve. Blagoslovljen je bil za časa Sekovskega škofa Sebastijana Zängerle pod župnikom Jakobom Markovič dne 27. julija 1834 od provincijala Aleksandra Ortner.

V župnijski cerkvi sv. Barbare pri Vurbergu je križev pot, ki je precej velik in slikan na platno. 1. 7. in 8. postaja nima križca, pri 10. pa je polomljen. Kedaj je bil blagoslovljen, se ne da določiti.

Župnijska cerkev sv. Marjete pri Pesnici ima preprost, na platno slikan križev pot. Ustanovljen in blagoslovljen je bil l. 1864 pod Lavantinskim knezoškofom J. M. Stepischnegg. Dovoljenje se je dalo 25. maja 1864; blagoslovljen pa je bil 5. junija istega leta pod župnikom Francem Dreysybner.

V župnijski cerkvi Gornje sv. Kungote je križev pot slab in star. Slikan je na platno in vse podobe imajo nekak divji izraz; druga in deseta postaja nimata križcev. Blagoslovljen je bil z dovoljenjem Sekovskega škofa Otokarja Marije Attems z dne 14. februarja 1855 dne 4. marca istega leta. Pastiroval je takrat v fari župnik Sebastijan Magdič. Blagoslovil je križev pot frančiškan Baader, ki ga je za to deligiral gvardijan Rajner (conventus Graecii).

V župnijski cerkvi sv. Marjete v Selnici je bil izdelan križev pot v novejšem času in je zelo lep. Križci so bogato pozlačeni. Slikan in blagoslovljen je bil leta 1889.

V podružnici sv. Janeza je križev pot star in podoben onemu v frančiškanskem oratoriju v Mariboru; napis je nemški in latinski; na šesti postaji je križec potr. t.

V župnijski cerkvi sv. Martina v Kamnici je križev pot iz novejše dobe in slikan na platno. Dovoljen je bil dne 15. februarja 1893 za župnika Franca Schwarz, blagoslovljen dne 26. februarja istega leta od o. gvardijana Kalista Heric v Mariboru.

Župnijska cerkev sv. Križa nad Mariborom. Kedaj je bil križev pot ustanovljen, se ne da na tanko dognati. Sklepati se mora, da je že star in datira najbrž iz istega časa, ko se je tamkaj začela slu-

žiti redna služba božja l. 1789. Prvi sled križevega pota se najde l. 1820 pod župnikom J. Perič, ki piše v oznailniku, da se vrši pobožnost križevega pota zmeraj popoldne. Starost njegovo kažejo tudi napisi na posameznih tablah, n. pr. III. Jezuf pade pervohrat pod krishom. Slikan je na platno, križci na postajah pa so vsajeni v majhno iz lesa izrezljano srce. Slike so preproste.

Dekanija Staritrug.

Znamenit križev pot s 14 kapelami na prostem je od leta 1790 v Staremtrgu in sicer na potu od cerkve sv. Radegunde do župnijske cerkve sv. Pankracija. Kapele so bile že večkrat prenovljene in imajo reliefne podobe iz mavca.

V župnijski cerkvi sv. Petra na Kronske gori je križev pot iz l. 1907, slikan od slikarja Jožefa Maschke v Gabloncu na Češkem. Okviri so v renesanskem slogu. Žal, da ni poročil iz ostalih far.

Dekanija Celje.

Po vseh cerkvah dekanije so križevi poti pravilni in lepi. Večinoma so novi, ali vsaj ne stari. Prvo mesto gre križevemu potu na Teharjih, ki ima relief-podobe, izdelane iz terra cotta. Vsaka postaja stane 200 K; potem je križev pot v Žalcu, ki je najnovejši. Križev pot v Marijini cerkvi v Celju je znamenit radi umetno izdelanih okvirov. Zelo starih križevih potov ni v dekaniji, ker so jih že povsod nadomestili z novejšimi. Omeniti je še kalvarijo na potu proti Sv. Jožefu nad Celjem. Obstoji iz peterih kapel in kalvarije v pravem pomenu besede. V prvi kapeli je sv. Petra kip, v drugi krvavi pot Kristusov, v tretji bičanje, v četrti kronanje, v peti se predstavlja, kako Kristus nese težki križ, križanje pa je na prostem. Kalvarija s kapelami je bila postavljena leta 1717, sedaj bi jo bilo treba popraviti. Bila je last sv. Jožefa, pozneje si jo je pa mesto Celje prilastilo.

Dekanija Kozje.

V tej dekaniji je nekaj lepih in znamenitih križevih potov. Starinsko znamenit, originalen in z oljnatimi barvami slikan je križev pot v župnijski cerkvi sv. Petra pod sv. Gorami. Prav lep je novi križev pot v župnijski cerkvi M. B. v Kozjem. Podobe so v napolreliefu izrezljane, delo tirolskega kiparja Ferd. Stuflesserja.

Zanimivi so križevi poti v Podčetrtku, na Polju in oni ob potu na hrib Sv. Križa pri Planini. Kar pa zadevlje križev pot v župnijski cerkvi sv. Janeza v Podsredi, stoji zapisano v kroniki, da je sedanji križev pot, katerega postaje so 1 m visoke in 70 cm široke in katerega podobe so kopirane po Führihu, bil slovesno blagoslovljen dne 3. maja 1868. O teh podobah pravi župnik Bratanič: „Dieselben gefielen mir wohl, obschon sie von keinem Künstler gemalt worden sind.“

Pač pa so Podsrečani lahko ponosni na lepe kapele križevega pota na staro Goro. Že leta 1834 so začeli zidati kapele, ki so bile l. 1847 dozidane. Toda slabo delo brez podlage je kmalu začelo razpadati in že po 13 letih — 1860 — in potem vsakikrat ob priliki kanonične vizitacije je izšel od škofijstva opomin, da naj razpadle kapelice popravijo ali jih popolnoma poderó. Župnik Anton Lednik je znal pridobiti župljane, da so začeli graditi nove kapele, ki so bile izgotovljene v poldrugem letu, in dne 21. oktobra 1894 so bile blagoslovljene s prekrasnimi kipi križevega pota, ki jih je napravil tirolski kipar Ferdinand Stuflesser. Podobe so lepe, in neprisiljeno naravne. Zlasti Kristusa je naredil kipar posebno lepega v vseh postajah. Kapele so stale v denarju s podobami vred 7982 K 28 v. Seveda so kmetje vozili večinoma zastonj material na mesto. Gospod župnik je zapisal v oznanilno knjigo dne 13. oktobra 1884, ko je naznanil slovesno blagoslavljanje kapelic: „Postavljene v čast božjo, v čast Marije sedem žalosti, v častni spomin celi fari, v znamenje velike požrtvovalnosti faranov. Bog dal, da bi ljudje radi obiskovali kapele, pobožno premišljevali Kristusovo trpljenje in se udeleževali velikih odpustkov križevega potu — Bogu v čast in lastnim dušam v zveličanje.“

Dekanija Dravskopolje.

Nadžupnijska cerkev sv. Jurija v Hočah ima nov krasen križev pot, izdelan v visokem reliefu po Jožefu R. v. Führihu od tvrđke Insam in Prinoth, St. Ulrich in Gröden. Postavljen in blagoslovljen je bil l. 1910 po o. Frideriku Saller, frančiškane v Mariboru. Plačal ga je takratni posestnik gradu Hausampachern, Janez Anton grof Nugent-Pallavicini.

V župnijski cerkvi M. B. v Slivnici je izdelan križev pot po mojstru Führihu in je slikan na platno. Napravila ga je tvrđka Lang v Raichenau pri Gabloncu l. 1898. Okvir je preprost in iz hrastovega lesa.

V župnijski cerkvi sv. Ane v Framu je križev pot po Führihu popolnoma sličen onemu v Slivnici, le okvir je drugačen. Po barvah se razlikuje od njega. Slike so jasne in razločne ter napravijo na gledalca močen vtis. Dejanja so lepo izražena.

Križevi poti v župnijskih cerkvah sv. Janža, sv. Lovrenca na Dravskem polju in na Črni gori pri Ptujju so preprosti, srednje velikosti; barvane slike predstavljajo celo vrsto oseb. Napisi so povsod starinski, po nemškem pravopisu sestavljeni tako, da jih otroci ne berejo z lahka. Križev pot pri sv. Janžu so župljani kupili l. 1820 za 106 gld. 48 kr.

V župnijski cerkvi M. B. v Cirkoveah je nov križev pot, ki je stal 3000 K — darilo ene same radodarne osebe. Delo je prevzela z okviri vred tvrđka

Leopold Maroder pri sv. Ulriku v Grödnju na Tirolskem. Okvir je visok 1.75 m in širok 78.5 cm. Slog križevega pota se ozira na renesanco cerkvene stavbe. Svetlo pozlačeni križi blesté kot zvezde nad postajami. Reliefne podobe so natanko izdelane. Posamezne skupine štejejo na vsaki tabli 4 do 8 oseb. Predstave posameznih dogodkov so pri vseh postajah povsem povoljne. Pri peti postaji „Simon pomaga Jezusu križ nesti“ se predstava ne strinja povsem z napisom. Kristus namreč ne nosi križa, temveč desna roka mu visi navzdol, leva pa je položena na Simonov hrbet do rame, kakor da bi ga zahvalil za prijazno pomoč. Zveličar ima vseskozi belo obleko.

Dekanija Braslovče.

V župnijski cerkvi M. B. v Braslovčah je nov, lep križev pot, ki se začinja na evangelijski strani. Preskrbel ga je Adolf Vogl, Kirchliche Kunstanstalt v Hallu pri Inomostu in je bil blagoslovljen dne 14. decembra 1902. Na platno v olju slikan z bogato pozlačeni okviri je stal 1969 K 63 v. Stari križev pot so kupili Gomljani in se nahaja sedaj v podružnici sv. Matevža. V župnijski cerkvi sv. Mihaela na Vranskem in pri Sv. Pavlu pri Preboldu sta križeva pota nova, lepa in pravilna. Pri Sv. Juriju pod Tabrom je križev pot iz l. 1900; akademjski slikar v Gradcu Feliks Barazutti je izvršil vsako sliko za 100 K; okvire je izdelal v renesanskem slogu Ferd. Stuflesser iz Grödnja za 1000 K; 1. postaja je na evangelijski strani.

V župnijski cerkvi sv. Martina na Paki je star križev pot.

Nekako izreden je križev pot v Stopniku, podružni cerkvi Vranske župnije. Sicer ni pravilno postavljen — je še namreč jožefinski — pa originalen je v svojih podobah in napisih, ki se glasijo: ¹ „I. Jezus reče k njim: Moja duša je žalostna do smrti (Mark. 14 post.)², njegov pot je postal, kakor krijave srage, katere so na zemljo kapale. (Luk. 22 post.) II. Priatelj, zakaj si ti prišal. — Juda ali izdaš ti Syna človejka s kušvanjem. — III. Ta vikši tih farjov je svoje oblačilo raztrgal rekoč: on je Boga preklinju, on je smrti vreden. Peter je vunkej šal, in se je milu jokal. — IV. Pilatus je djal: katerega hočete vij, da vam spustim „Barabbo ali Jezusa.“ Množica pak je zavpila, proč z létim, izpusti nam pak Barabbo. — V. Pilatus je k njim djal, jest ne najdim obene smrti vrej dne pergreh na njemu, jest ga hočem stepsti in prostega spustiti, on je tedaj Jezusa gajžlal. — VI. Žolner so eno krono iz ternja spletli, inu na njegovo glavo postavili. Inu so pred njim poklekovali, se njemu posmehovali, inu v njega pluvali. — VII. Pi-

¹ Na originalu je seveda pisano: zh = c, h = s, s = z, sh = š. — ² Tako je citiran vsak izrek.

latus je vzel vode, inu si je roke umil rekoč: jest sim nedolžen nad krijvijo le tega pravičnega, vi gori gledajte. Jezusa pak je čez dal, da bi bil križan. — VIII. Oni so pak Jezusa vzeli, inu vun pelali, inu on je svoj križ nesel, inu je vun šel na en kraj, kateri se imenuje kraj tih mrtvaških glav. — IX. Simon Cirenensu so naložili ta križ za Jezusom nesti. Nikar se ne jokajte čez mene, ampak jokajte se čez sebe inu čez vaše otroke. — X. Oni so njega križali, inu z njim dva druga, od vsake strani eniga, na sredo pak Jezusa. Inu on je bil med te krivične štet. — XI. Oče odpusti njim, zakaj oni ne vejdo, kaj delajo. Dones boš z meno v paradizu. Žena polé tvoj syn, polé tvoja mati. Jest sim žejn. Dopolnjena je. — XII. Inu z nagneno glavo je dušo gor dal. Eden teh žolnerjov je s suleo njegovo stran prebodil, inu zdajci je kry in voda vun tekla. — XIII. Jožef od Arimatäe je Pilatuža prosil, da bi Jezusovo telo doli snel, inu Pilatus je perpustil. Je pak tudi prišal Nikodemus, inu je prinesel eno mazilu. — XIV. Jožef je telo v eno čisto tančico zavil, inu je tajsto v enu svoje novo pokopališe, katero je bil v skalo izsekal, inu je pervalil en velik kamen.“ — Katerega leta je bil ta čudni križev pot slikan, kdo ga je slikal, ni znano. Slikarija je še dokaj lepa, tudi osebe so še precej pravilno slikane, samo obleka je v drastičnih barvah.

Dekanija Konjice.

Križevi poti v nadžupnijski cerkvi sv. Jurija v Konjicah, v župnijski cerkvi sv. Duha v Ločah, v Žičah in v Špitaliču so več ali manj stari, podobe na posameznih postajah so samo narisane ali vtisnjene brez posebnih znamenitosti.

V novi župnijski cerkvi sv. Janeza Krstnika v Čadramu je bil križev pot kanonično postavljen in blagoslovljen l. 1899 po milostljivem gospodu knezu in škofu Mihaelu, kar pričuje v cerkvi viseča listina. Začne se na epistolski strani že v presbiteriju in se sklene na evangeljski strani tudi v presbiteriju. Okviri križevpotnih slik se končajo navzgor z zapovedanim postajnim križem; pod križem je napis v pravilni slovenščini. Okviri s križi so iz trdega lesa ter mojstersko renesansko delo mizarja Jožefa Kregar v Mariboru. Nastavke deloma tudi križe je pozlatil zlatar A. Šket v Mariboru. Mizarsko in pozlatarsko delo je lepo in pravilno, stane okoli 800 kron. Podobe k štirinajsterim postajam križevega pota so zadnji „original“ rajnega Tomaža Fantoni. Slikal jih je l. 1892, in v tem letu tudi umrl. Stale so podobe okoli 600 kron.

V župnijski cerkvi M. B. na Prihovi je bil križev pot neznanega umetnika postavljen v davnem času za majhno ceno. Začel se je na epistolski strani. Okviri in križi so bili ozaljšani s pozlačenimi okraski. Zob časa je glodal podobe, vedoč, da ne napravi veliko škode. V letu 1911 in sicer na dan birmovanja dne 10. julija

so postavili in blagoslovili milostljivi gospod knez in škof Mihael nov križev pot, ki ga je izdelal akademjski slikar Jožef Dekleva v Opatiji. Vsaka postaja stane 80 kron in so jih kupile posamezne hiše v župniji. Ena sama hiša je plačala 5 postaj.

Za župnijsko cerkev sv. Marjete na Koblju je kupila križev pot vdova Agata Gričnik l. 1845 za 63 gld. V celoti je stvar prav preprosta. Križi so celi, ustanovne listine ni; radi pomanjkanja prostora so podobe nakupičene.

Župnijska cerkev sv. Jerneja pri Ločah tudi nima na očitnem mestu listine o postavitvi križevega pota, dasi še ni dolgo, kar je bil postavljen; menda je shranjena v župnijskem arhivu. Križi in okviri so ozaljšani s pozlačenimi okraski. Podobe so še dovolj čedni barvotiski.

Dekanija Velika Nedelja.

Izmed križevih potov v posameznih cerkvah dekanije ni noben posebne važnosti. Postavljen je povsod pravilno in je več ali manj v dobrem stanu, toda slike niso nikjer umetniške. Omenimo le križev pot v prenovljeni in povečani župnijski cerkvi sv. Duha pri Središču, kjer so okviri podob štirinajsterih postaj v pravilnem gotskem slogu.

Dekanija Jarenina.

V župnijski cerkvi M. B. v Jarenini je križev pot iz l. 1904. Slike na platno je napravil vodja slikarske šole Maschke na Češkem. Podobe so slikane v živih barvah, kar prijetno vpliva na opazovalca. Table nosijo zgoraj in spodaj majhne, pa vkusno izdelane nastavke z napisi. Križci, na podobah pritrjeni, so pozlačeni. Posamezne podobe so simetrično razvrščene začenši na evangeljski strani proti epistolski strani. Blagoslovil je križev pot vsled posebne, od generala frančiškanskega reda, Fr. Alojzija Lauer, z dne 28. oktobra 1900 podeljene fakultete in s pismenim dovoljenjem preč. kn. šk. ordinariata z dne 18. maja 1904, št. 1732, g. prelat Karol Hribovšek iz Maribora dne 29. maja 1904.

O križevem potu v župnijski cerkvi sv. Ilja v Slov. gor. pravi kronika: „Im Jahre 1868 erhielt die Kirche den hl. Kreuzweg, ein Geschenk der Bauernstochter Theresia Gornik aus Dobreg, mit 14 Stationsbildern gemahlt nach Führieh — im Werte von 300 fl., welchen am Palmsonntag desselben Jahres P. Bruno, Superior des Franziskanerklosters zu Marburg geweiht hat.“ Pozneje pa je bil ta križev pot obenem z drugo slikarijo v cerkvi prenovljen l. 1901, kar je plačala družina Šparl v Cirknici. Slike niso tako žive kakor pri prejšnjem, razdelitev posameznih podob pa je lepa in izrazita. Ob straneh rjavo popleskani okviri izhajajo zgoraj in spodaj v nastavke, ki nosijo napise. Križci na podobah so nekoliko majhni v primeri s podobami ter

popolnoma preprosto izdelani in pozlačeni. Križev pot je razvrščen v smeri od epistolske strani proti evangeljski.

Temu skoraj popolnoma enak je križev pot v župnijski cerkvi sv. Andreja v Svečini, ki je tudi slikan po Führihu, le barve so pri njem nekoliko bolj blede. Razvrstitev postaj pa je tukaj obratna, od evangeljske strani proti epistolski. Župnijska kronika o njem to-le pripomni: „Dne 4. majnika so imeli posvečenje sv. križevega pota. Rajni č. g. Franc Šrol, nekdanji župnik svečinski, so v svoji oporoki volili cerkvi svečinski 300 fl. — po odbitih stroških 268 fl. 50 kr. — za novi sv. križev pot s slovenskimi napisi. To se je izpolnilo, vendar firma Fellingner in Hasslinger, katerim smo delo izročili, nam niso volje izpolnili.“ — 1890. — Na kaj se ta poslednja opazka nanaša, se ne pove, menda na nemški napis ali na malovrednost dela.

Nekaj posebnega je križev pot v župnijski cerkvi sv. Jurija pri Pesnici, ki je gotovo v celi dekaniji najstarejši. V tamošnjem inventarju se prvokrat omenja l. 1839, pa le z 12 postajami; l. 1861 ima pa že 14 postaj in je slikan na pločevino. L. 1890 je bil blagoslovljen po o. Kalistu Heric iz Maribora in je dobil lesene križce, katerih poprej ni imel. Dasi še primeroma ni dolgo od tega, kar je bil križev pot prenovljen, vendar so barve že močno obledele in je vsa zunanost precej starinska. Razvrstitev posameznih postaj je nesimetrična, ker cerkveni prostor druge ne pripušča; začne se na epistolski in konča na evangeljski strani.

Star je tudi križev pot v župnijski cerkvi pri Spodnji sv. Kungoti; kedaj je bil postavljen ni znano. Napisi so napravljene v stari pisavi n. pr.: „I. Stazion. Jesuf na smert obfojen.“

Veliko bolje je ohranjen križev pot v župnijski cerkvi sv. Jakoba v Slov. gor., vendar pričuje njegova zunanost, da je že precej dolgo od tega, kar je bil nov.

Dekanija Sv. Lenart v Slov. gor.

V župnijski cerkvi sv. Ane na Krembergu je star križev pot brez umetniške vrednosti.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Antona v Slov. gor. je star, pa še precej dobro ohranjen. Napisi so pisani v Metelčici.

Župnijska cerkev sv. Benedikta v Slov. gor. je dobila sedanje podobe križevega pota za časa in po prizadevanju v kroniki imenovanega kaplana, poznejšega redovnika karmelita P. Cirila Hojnik (1841—1851 kaplan pri sv. Benediktu). Dekret o izvršenem blagoslavljanju križevega pota po P. Brunonu Jesih za časa župnika Andreja Čulek je datiran z dne 19. marca 1849. Drugi dekret, iz dobe župnika Mihaela Milošič izkazuje, da je bil križev pot blagoslovljen dne 16. marca 1892 po o. Gelaziju Rojko. Ali so bile drugič blagoslovljene docela nove podobe, kronika ne pove, pa gotovo le pre-

novljene. Kronika zopet piše, da je bil po L. Perko pri Sv. Trojici prenovljen križev pot blagoslovljen od o. Miklavža Meznariča dne 27. februarja 1898.

O križevem potu v župnijski cerkvi sv. Bolfenka v Slov. gor. ni v kroniki ničesar zapisanega; v inventarju stoji, da je star, kar se mu tudi pozna.

V župnijski cerkvi sv. Jurija v Slov. gor. je križev pot iz l. 1907. Izdelal ga je v gotskem slogu zelo dobro iz terra cotta A. Riffarth v M.-Gladbachu pri Monakovem. Podobe so visoke 1.20 em, široke 54 em. Stal je 1602 K. Dne 17. novembra 1907 ga je slovesno blagoslovil o. Miklavž Meznarič, tedanji gvardijan pri Sv. Trojici v Slov. gor.

V župnijski cerkvi pri Mariji Snežni na Velki je nov križev pot iz leta 1907. Podobe so slikane z oljnatimi barvami. Slike so povzete po Führihu. Široke so 68 em, visoke 90 em, z okviri vred široke 93 em, in visoke 1.92 em. Slike so bile naročene pri Heindlu na Dunaju za 540 K. Okvire je naredil domači mizar Fr. Pivec za 515 K 87 v. Vsa vsota je bila plačana z legatom rajnega župnika Frančiška Pignar. Slovesno ga je blagoslovil o. Elekt Hamler od Sv. Trojice dne 16. februarja 1908.

V župnijski cerkvi sv. Lenarta v Slov. gor. je preprost, pa še dobro ohranjen križev pot, obstoječ iz 14 običajnih postaj z obligatnimi križci na čelu. Posamezne podobe so na platno slikane in v preprost, črno popleskan lesen okvir položene. Oskrbel ga je l. 1851 Jožef Kainz, cerkveni mizarski mojster v Gradcu.

Kedaj je bil v župnijski cerkvi pri Sv. Trojici v Slov. gor. prvotni križev pot postavljen, kronika ne pove, ker se večkrat sklicuje na zgodovino cerkve, te pa ni nikjer dobiti, kajti ustno izročilo pravi, da se je po odhodu redovnikov Avguštincev vse važno sežgalo. V letu 1863, tako se bere v kroniki, je bil križev pot deloma prenovljen, deloma popravljen. Šest postajnih podob je bilo novih, ostale pa so bile preslikane. Stroški niso zabeleženi. Gotovo so pa bili precejšnji, ker so podobe z okviri vred okoli 1.70 m visoke. Podobe sicer niso posebno umetno izdelane, pač pa izvrstno izrazujejo in predočujejo dotične skrivnosti trpljenja Gospodovega. Okviri so v romanskem slogu, brez izrednih okraskov izdelani; le na vrhu, nad podobami, so nekatere plastične poteze okoli napisov. „Postoj“ mesto „postaja“ je brezdvomno bolj subjektivna iznajdba dotičnega gospoda, ki je križev pot omislil oziroma preslikanje oskrbel.

Na zapadni strani Trojiškega hriba so očetje frančiškani postavili nov križev pot. Na lesenih stebrih se nahajajo podobe na platno narisane v lepih okvirih. Dne 25. aprila 1904 so premilostljivi gospod knezoškof Mihael blagoslovili lične postaje.

V župnijski cerkvi M. B. v Negovi je nov

križev pot iz leta 1889; kanonično postavljen je bil po o. Gelaziju Rojko, frančiškaneu. Podobe so slikane na platno.

Dekanija Ljutomer.

Zastran križevih potov v dekaniji se more vobče reči, da so vsi dobro ohranjeni in snažni. Nekateri izmed njih so že prav stari, kar pričujejo napisi na postajah in slike. Prav lepi križevi poti so zlasti v župnijskih cerkvah sv. Janeza Krstnika v Ljutomeru, pri Sv. Petru pri Radgoni in v Kápeli. Oni pri sv. Petru ima prednost pred drugimi; je vkusen v slogu in v podobah. Popolnoma leseni križci, brez kovinskih okrasov, so pritrjeni na svetlo-rumenkasto popleskanih širokih okvirih nad podobami, ki nosijo v spodnjem delu napis v ličnih zlatih črkah. Križev pot, ki visi visoko na stenah v ladji, se prične na evangeljski strani in se konča na listovi strani. Zlasti krasne so slike 4. 11. 12. in 13. postaje.

Kar se tiče slik, se more tudi križev pot v Ljutomeru prištevati k umetniško vkusnim. Tudi okviri so dostojni in odgovarjajo veličastni božji hiši ter kažejo nekak romanski slog.

Dekanija Marenberg.

V župnijski cerkvi sv. Mihaela v Marenbergu je križev pot še nov, 1 meter visok; pretresljivi dogodki trpljenja Gospodovega so dobro naslikani. Stari križev pot so prenesli v podružno cerkev sv. Janeza.

V župnijski cerkvi sv. Jurija na Remšniku se nahaja križev pot, kakor je navaden po manjših cerkvah; ne da se dognati, kedaj je bil postavljen in kdo ga je blagoslovil.

Za župnijsko cerkev M. B. v Breznu je kupil križev pot l. 1869 za 200 gld. Franc Hyter, prevžitkar v Janževem vrhu.

Izdelovatelj križevega pota v župnijski cerkvi sv. Marjete na Muti ni znan. Podobe so iz l. 1835, okviri so preprosti. Podobe so barvotiski na papirju, nalepljenem na platno. Križev pot pri sv. Primožu nad Muto je bil naročen od tamošnjega cerkvenega ključarja Simona Onuk (vlgo Glavar) pri tvrdki Selig in Schwab na Dunaju za 200 K ter je lepši od onega v župnijski cerkvi. Slike so barvotiski na platno iz l. 1904.

O postajah križevega pota v župnijski cerkvi sv. Šimona in Juda v Pernicah se najde v kroniki to-le: „Im Jahre 1865 wurde von der Pfarrgemeinde ein neuer Kreuzweg mit 14 Stationen angeschafft und von dem Hochwürdigem P. Bruno Jesih, Superior und Pfarr-Administrator im Franziskaner-Hospitz zur hl. Maria in Marburg am 1. Mai 1865 benediziert.“ Slikan je na papir; napisi so v nemškem jeziku; okviri so enostavni.

V župnijski cerkvi sv. Ožbalta je bil križev pot postavljen leta 1869, ko je bil tam provizor g. Janez Gajšek. Podobe merijo 60 cm v visokosti in 47 cm v širokosti; nimajo sicer umetniške vrednosti,

pa vendar dostojno predstavljajo pretresljive dogodke iz trpljenja Kristusovega. Okviri so preprosti. Od prejšnjega križevega pota so ohranjene le nekatere podobe kot glasno govoreče priče, kako potreben je bil novi križev pot. Blagoslovil ga je o. Evstahij Puntner, superior in župnijski upravitelj pri Sv. Trojici v Slovgor. dne 8. avgusta 1869. Pooblaščen je bil za to od premil. g. knezoškofa Jakoba Maksimilijana Stepischnegg z odlokom z dne 29. julija 1869, števil. 1887. Blagoslovilna listina je shranjena v župnijskem arhivu. Kje je bil naročen in koliko je stal, se ne ve.

Dekanija Maribor d. dr. b.

V župnijski cerkvi sv. Magdalene v Mariboru je križev pot prav preprost. Podobe so slikane po Führichu.

Cerkev sv. Jožefa v Studencih ima nov krasen križev pot, katerega je kupil g. Franc Kitak, misionar, iz lastnega premoženja za 1000 gld. v letu 1904. — Ličen križev pot so postavili in blagoslovili dne 15. oktobra 1911 premilostljivi gospod knez in škof Lavantinski Mihael v kapelici, posvečeni brezmadežni devici Mariji, v otroškem zavetišču c. kr. priv. južne železnice, v Magdalenskem predmestju, ki ga oskrbujejo č. šolske sestre v Mariboru. Križev pot je izdelal po vzornih slikah akademijskega profesorja M. Feuerstein Mayerjevega kr. dvornoumetniškega zavoda v Monakovem na Bavarskem za 211 kron.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Jakoba v Lembahu, brez umetniške vrednosti, je bil prenovljen l. 1864 po slikarju Jakobu Brollo.

V župnijski cerkvi M. B. v Rušah je preprost križev pot, slabo delo v oljnati slikarji.

Župnijska cerkev sv. Lovrenca nad Mariborom ima križev pot, ki je star 62 let; blagoslovljen je bil dne 8. marca 1848. Podobe so slikane na platno; napisi so slovenski v „bohoričici“. Kdo ga je naredil, se ni dalo izvedeti.

V podružni cerkvi sv. Ignacija obsega križev pot le 12 postaj: 1. Jezus krvavi pot poti. 2. Jezus od Judeža izdan. 3. Jezus bičan. 4. Jezus s trnjem kronan. 5. Jezus k smrti obsojen. 6. Jezus s težkim križem obložen. 7. Simon pomaga Jezusu križ nesti. 8. Jezus tolaži Jeruzalemske žene. 9. Jezusa slečejo in mu dajo žolča piti. 10. Jezusa križajo. 11. Jezus na križu umerje. 12. Jezus v grob položen. Starost križevega pota ni znana.

V župnijski cerkvi M. B. v Puščavi je križev pot že precej star. Popravil ga je pozlatar Dohnalik iz Maribora l. 1886 za 117 fl. Blagoslovil ga je o. Mansvet Bernardič, frančiškan, dne 26. julija 1886. Podobe so še vkusne.

Dekanija Šmarje.

V župnijski cerkvi M. B. v Šmarju je nov lep križev pot, ki ga je naročil rajni g. dekan Franc Jug.

Izdelal ga je Ferd. Stuflesser pri sv. Ulriku v Gröduu na Tirolskem leta 1905 za 1570 kron. Slikovit relief je vložen v gotsko izrezljan okvir.

V župnijski cerkvi sv. Jurija na južni železnici je lep križev pot slikan na platno. Izgotovil ga je l. 1875 Ivan Šubic, in sicer prvih 7 postaj doma, drugih 7 pa v Rimu za 420 fl. Okviri je izvršil njegov stric Ivan Šubic v Škofji Loki za 400 fl. Leta 1878 je napravil Ivan Šubic še rozete k svečnikom pod postajami. Blagoslovil ga je superior od sv. Jožefa pri Celju, Jakob Horvat, dne 3. marca 1876 za časa župnika Jožefa Hašnik. Podobe so v glavnem Fürichove.

Župnijska cerkev sv. Martina na Ponikvi ima navaden slikan križev pot.

V župnijski cerkvi sv. Jerneja v Zibiki je nov križev pot, ki ga je izdelal Gosar v Celju kot poslednje svoje delo. Ravnogotski okviri se ne ujemajo s slogom cerkve. Ustanovljen je bil dne 26. junija 1898; blagoslovil ga je kapucinski gvardijan v Celju, o. Gregor Jenič. Stal je 300 fl.

Križev pot v župnijski cerkvi M. B. na Sladki gori je moderno delo, oljnate slike na platno, okviri iz črnega lesa.

V župnijski cerkvi sv. Magdlene v Dramljah je bil postavljen križev pot romanskega sloga v letu 1904; podobe so žive in čedne. Prejšnji križev pot je bil l. 1907 prestavljen k podružnici sv. Uršule; starost ni znana, obrazi so snažni. Sploh so podružnice večinoma preskrbljene s križevimi poti, navadno vzetimi iz župnijskih cerkev.

Za podružnico sv. Urbana v Slivniški župniji so preskrbeli dobrotniki še pred nedavnim časom nov ličen križev pot.

Župnijska cerkev sv. Štefana pri Žusmu ima nov križev pot. Slike je izvršil Gosar v Celju. Podobe se lepe in žive, toda vidi se, da jih je posnel po Šubicu. Gotske okvire je napravil Paulič na Bučah. Postavljen je bil menda leta 1900. Neke posebne vrste križevega pota je bil stari križev pot, ki pa je sedaj v podružni cerkvi sv. Janeza. Slikan je bil na pločevino in se je začel s Kristusovim krvavim potom; zdaj je popleskan, imena starih postaj niso zapisana. Škoda.

Župnijska cerkev sv. Valentina na Žusmu ima nov precej lep križev pot iz leta 1875.

V župnijski cerkvi M. B. na Kalobju je križev pot z velikimi slikami iz starejšega časa.

Posebe je treba omeniti kapele od župnijske cerkve v Šmarju k podružnici sv. Roka, ki so umetniške vrednosti, največja posebnost v Lavantinski škofiji in morbiti v celi Avstriji. Ob potu sem in tja se vrsti štirinajst kapelie s kipi in podobami. Leta 1911 so bile vse kapele s kipi in podobami popolnoma prenovljene. Slikarijo je

prenovil Matej Sternen, akademijski slikar v Ljubljani, podobe je popleskal Zoratti iz Maribora; zidarsko delo je izvršil Jandl, zidarski mojster v Ljutomeru; steklarsko delo je izgotovil Strupi v Celju, vse drugo delo: ključavničarsko, kovaško, tesarsko in mizarsko pa so opravili mojstri domačini. Dne 8. oktobra 1911 so premilostljivi gospod knezoškof Mihael na prošnjo sedanjega župnika in dekana v Šmarju, g. Ivana Bohanee, v teh kapelicah kanonično ustanovili in blagoslovili sv. križev pot. Tozadevne štirinajstere križe sta mojstersko izdelala Alojz Rath, podobar, in Janez Hallecker mizar v Mariboru. Delo je po strokovnjaški sodbi lično umetniško in liturgično pravilno. Vsa popravila skupaj so stala nad 20.000 kron. Popis kapel proti podružni cerkvi sv. Roka v Šmarju pri Jelšah je pa ta-le:

I. kapela: sv. Rok. Nad altarjem kip sv. Roka ter križ in Marija pomočnica, na stropu slika: sv. Rok prosi za v Šmarju na kugi umirajoče. V zvoniku sta dva zvona — kapela ima dovoljenje maševanja. — II. kapela (majhna): Škapulirska. Slika škapulirske M. B., z vicami; na znotranjih straneh sta sliki sv. Ane in sv. Joahima. Na zunanjih straneh so slike: žalostna M. B., prečisto Srce Marijino in velika podoba sv. Družine. — III. kapela: ječa. Jezus in štirje judje. — IV. kapela: Žalostna mati božja. Žalostna M. B. z Jezusom pod križem, Janez ev., Magdalena. Slike: maziljenje Kristusovo, vstajenje z napisom MDCLLXXVVVVI. V stolpu trije zvonovi; tik kapele kamenita pridružnica in pred kapelo tlakan prostor (balkon). V kapeli se mašuje v postu in v poletju vsak petek. — V. kapela (majhna): Jezus sreča žalostno svojo mater (velika kipa). — VI. kapela: Jezus na Oljski gori. Angel tolaži Jezusa, v ozadju ponuja angelček križ; sv. Peter, Jakob in Janez spijo. Slike: Izak — Abraham z napisom „exemplum obedientiae“, Bog Oče prelomi palico; sličice: zadnja večerja, Judež kaže pot. Na stolpiču so štiri nejasne slike. — VII. kapela (majhna): Sv. Peter s petelinom. — VIII. kapela: bičanje. Kristus in štirje judje. Podobe: Job z napisom „speculum patientiae“, zasramovanje. Na stolpiču štiri nejasne slike. — IX. kapela (majhna): Jezus v verigah. — X. kapela: kronanje. Jezus in štirje judje. Podobe: Daniel v levnjaku z napisom „exemplar mansuetudinis“, zaničevanje. V stolpiču štiri nejasne slike. — XI. kapela (majhna): Jezus sedi in žaluje. — XII. kapela: Jezus pade pod križem. Jezus in trije judje. Podobe: Abel z napisom „forma innocentiae“, Jezus na potu na goro Kalvarijo, Jezusa slačijo in ga na križ pribijajo. V stolpiču štiri majhne slike. — XIII. kapela: kalvarija. Trije nenavadno visoki križi, Marija, Janez, Magdalena. V ozadju slike: Angel izžene Adama in Evo iz raja proti levi strani, kjer ju čakata smrt in hudi duh. — XIV. kapela: Sv. stopnjice, nad njimi božji grob. V dolgosti, širokosti in visokosti posnete po

rinski „scala santa“. V 19 stopnjicah po dve kapsuli s svetinjami, v treh stopnjicah pa po tri kapsule s svetinjami. Nad stopnjicami so različne slike: apostoli po trije in trije, sv. Helena, najdenje sv. križa. Pred altarjem je na podstavku krasen kip: Jezus v grobu in žalosten angelček, ki ga drži za roko. Nad altarjem, na katerem se mašuje, je velika podoba, slikana z oljnatimi barvami na platno: Kristusovo vstajenje, na desni strani groba pa enakovelika podoba: Jeruzalemske žene iščejo Jezusa. Nad grobom se nahaja majhna s „stucco“ zelo vkusno ozaljšana kupola, v zvoniku je zvonček, s katerim romarji radi zvonijo.

Dekanija Novacerkev.

Na zunanji steni župnijske cerkve sv. Lenarta pri Novicerkvi so pleskane slike, pričenski pri velikih vratih okoli cerkve in nazaj do velikih vrat. Kažejo nam na štirinajsterih slikah prizore iz Kristusovega trpljenja, kakor nam ga predočujejo table križevega pota po cerkvah. V pravokotih, skoraj vse na višnjevih poljih, so slikane v barvah na zid nekatere osebe v precejšnji velikosti. Slike so dobro izdelane. Svete osebe ne kažejo plemenitosti z ozirom na obraz, postavo in obleko. Mučitelji pa so vsekozi divji v pogledih, v posameznih potezah in položajih. Pravokotne slike so obvarovane proti vremenskim nezgodam z majhno pločevinasto streho ob zgornjem delu. Nad to strešico je nekaj okraskov, napis kakor pri križevih potih in naslikan križ. Ker pa ni lesenih križev, zato tudi vse to ni križev pot. V cerkvi pa je pravilno postavljen križev pot. Križci so pozlačeni ter pritrjeni na lesene tablice, okoli katerih so čedni baročni okraski. Slike so navadno tovarniško delo, pa vendar primerne. Barve so raznovrstne; svete osebe se nam kažejo v plemenitosti in dostojanstvu. Mučitelji so sirovi in divji; tako n. pr. vleče okrutnež pri 4. postaji zveličarja za lase in uho ter vihti velik kramp nad njegovo glavo.

V župnijski cerkvi sv. Jerneja v Vojniku je napravil križev pot v letu 1899 za 3600 K Ferd. Stuflesser pri sv. Ulriku v Grödnju na Tirolskem. Plačali so ga župljani.

V podružni cerkvi sv. Trojice na Gojki, Frankolovske župnije, je križev pot z opazko: „1870 der Kreuzweg angeschafft.“

V župnijski cerkvi M. B. na Doberni je križev pot pravilen in precej star.

V župnijski cerkvi sv. Jošta je križev pot slogu cerkve primeren.

Dekanija Gornjigrad.

V dekaniji imajo vse župnijske cerkve, pa tudi mnoge podružnice, križeve pote. Kakor podrugod, se tudi tu lahko opazuje, da je 1. postaja na epistolski in le

samo v nekaterih cerkvah na evangelijski strani. Križevi poti so večinoma čedni in cerkvam primerni. Posebno znamenit križev pot se v dekaniji ne nahaja, ker so vsi le kopije, bolj ali manj dobro posnete po drugih vzorcih. Škoda, da ni natanjega poročila.

Dekanija Ptuj.

Mestnožupnijska cerkev sv. Jurija v Ptujju ima krasen križev pot v gotškem slogu, relief; postavljen je bil leta 1881, stane 1362 gld., izgotovil ga je Ferd. Stuflesser.

V župnijski cerkvi sv. Petra in Pavla v Ptujju je preprost križev pot, majhen, na platno slikan.

V župnijski cerkvi sv. Martina v Hajdinji je lep nov križev pot, relief; žal, nekoliko preveč modern in v preživih barvah; postavljen je bil l. 1903 ter stane 1560 fl.

V župnijski cerkvi sv. Marka pri Ptujju je na platno slikan križev pot iz leta 1891; oskrbela ga je tvrdka Fellingner in Hasslinger na Dunaju za 136 gld.

V župnijski cerkvi sv. Lovrenca v Slov. gor. je križev pot kakih 60 let star, slikan na platno, popravljen l. 1884, okvir je v romanskem slogu.

Župnijska cerkev sv. Marjete pri Ptujju ima prav lep križev pot, relief, izdelan l. 1884 od J. Purgerja v Grödnju na Tirolskem; stal je 1080 gld., okvir je v romanskem slogu.

V župnijski cerkvi sv. Urbana pri Ptujju je križev pot iz l. 1847 na platno slikan, nov je stal 280 gld.

V župnijski cerkvi M. B. na Polenšaku je star križev pot, brez vsake posebnosti; nabirajo se doneski za nov križev pot.

Župnijska cerkev sv. Andraž v Slov. gor. ima nov križev pot iz l. 1897; preprost, vendar vkusen; slikan je na platno, okvir je v gotškem slogu, cena mu je bila 550 fl.

V župnijski cerkvi M. B. v Vurbergu je navaden, še dobro ohranjen križev pot iz l. 1858, slikan na platno; okvir je v romanskem slogu; nabirajo se doneski za nov križev pot.

Dekanija Rogatec.

Križevi poti v župnijskih cerkvah sv. Eme, sv. Petra na Medvedovem selu in M. B. v Kostrivnici niso umetniško izdelani; podobe in okviri so preprosti. Križev pot v Kostrivnici je bil postavljen l. 1840, oni pri sv. Petru pa l. 1871. Kedaj je bil postavljen križev pot pri sv. Emi, ni znano.

V nadžupnijski cerkvi sv. Križa tik Slatine je najlepši križev pot v celi dekaniji. Izdelala ga je krščanska tvrdka Selig in Schwab na Dunaju za

1400 K z okviri vred. Ker so bile barve preveč kričeče, je preslikal podobe akademjski slikar Dekleva l. 1908 za 400 K. Izredno je, da se začne križev pot na evangeljski strani. Križev pot je bil postavljen l. 1902 in so ga blagoslovili premil. gosp. knez in škof Mihael za časa birmovanja.

V podružni cerkvi sv. Trojice je križev pot, ki je bil poprej v nadžupnijski cerkvi ter brez vsake umetniške vrednosti.

V podružni cerkvi sv. Miklavža v Kostivnici je križev pot znamenit po svoji starosti. Kedaj so ga postavili, ne pove kronika. Dobro bi bilo, če bi ga pogledal kak strokovnjak. Pri podružnici sv. Lenarta so imeli krasen križev pot, relief, pa ga je tedanji župnik Lesjak prodal nekemu židu iz Gradca za sramotno ceno. Žalostno!

Dekanija Vuzenica.

Sedanji križev pot v nadžupnijski cerkvi sv. Miklavža v Vuzenici (po Führihu) je iz leta 1904 ter je bil isto leto blagoslovljen po o. Filipu Ben. Perc, frančiškane v Mariboru. Slike so obešene tako, da se začne križev pot s l. postajo na evangeljski strani.

V župnijski cerkvi sv. Jerneja v Ribnici je križev pot, ki še ni star. Križci nad podobami so lepi, slike na podobah umetne. Začne se na epistolski strani. V podružni cerkvi sv. Janeza je star križev pot z napisi postaj v latinskem jeziku. Slike posameznih oseb imajo raznovrstne barve, osebe same pa so podobne srednjeveškimi vitezom. Prva postaja se začne na epistolski strani.

V podružni cerkvi sv. Bolfenka so še baje bile tri podobe križevega pota, toda izginile so na neznan način iz cerkve.

Tudi podružna cerkev sv. Lenarta nima križevega pota. Pač pa stoji pod milim nebom med farno cerkvijo in cerkvijo sv. Lenarta, ki je kakih 10 minut od župnijske cerkve oddaljena, 14 kapelice in v vsaki kapelici sta križ in podoba posameznih postaj. Tukaj opravljajo navadno župljani pobožnost sv. križevega pota od kapele do kapele na Velikonoč zjutraj zgodaj.

Za župnijsko cerkev sv. Križa v Trbonju je bil kupljen l. 1871 sedanji križev pot za 30 fl. Bil je poprej v župnijski cerkvi sv. Ilja v Slov. gor.; prenovil ga je slikar Matija Kugler za 18 fl. Skupno je stal 56 fl. Prejšnji križev pot pa je dobila podružna cerkev sv. Danijela, kjer je še sedaj shranjen oziroma postavljen. Svečniki, razen štirih, so bili prenovljeni l. 1897 dne 8. aprila, ko je križev pot pravilno postavil in blagoslovil misijonar g. Janez Macur od sv. Jožefa pri Celju na podlagi listine z dne 6. aprila 1897. Slike so na platnu. Kedaj in od koga je bil ta križev pot izdelan, se ne da določiti.

V župnijski cerkvi sv. Antona na Pohorju je križev pot z napisi iz trpljenja Kristusovega. Štirinajst podob je slikanih z oljnati, precej živimi barvami; bile so naročene l. 1885. Tako se bere v župnijski kroniki: „Dne 8. marca je bil nov križev pot blagoslovljen od o. Severina Manhart, vikarja in nemškega pridigarja, frančiškane, v Mariboru. Omislil ga je farman Prohart Matija po domače Skralovnik za 200 gld. Blagoslovljenje in postavljenje se je vršilo slovesno.“

Sv. križev pot za župnijsko cerkev sv. Lovrenca v Vuhredu je bil naročen pri J. Heindlu na Dunaju in ga je blagoslovil na sv. biljo pred Božičem l. 1884 o. Miklavž Meznarič frančiškan v Mariboru. Podobe so lepo slikane, le slog okvirov ni primeren gotski cerkvi, temveč romanski. Razvrščene so štirinajstere podobe od epistolske južne strani začeni pri stranskem altarju sv. Jožefa med gotskimi okni mimo kora na severno stran do stranskega altarja Marije, kraljice sv. rožnega venca.

Dekanija Zavrče.

V župnijski cerkvi sv. Miklavža v Zavrču so podobe križevega pota precej velike, slike so pa oljnate. Nad slikami so napisi; nad vsakim napisom je rdeče srce, iz katerega moli rdeč križ.

V župnijski cerkvi sv. Barbare v Halozah je križev pot popolnoma nov. Slike so oljnate in lepe. Prva postaja se začne na epistolski strani. Stari križev pot sv. Barbare je bil prenovljen in postavljen v podružnico sv. Ane. Tamkaj se nahajajo tudi kapelice sv. križevega pota.

V župnijski cerkvi sv. Andraža pri Leskovecu je križev pot napravljen v gotskem slogu, je prav lep, podobe so izrezane iz lesa.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Trojice v Halozah nam predočuje 14 slikanih podob srednje velikosti. Slike so oljnate ter predstavljajo izpodbudljivo trpljenje Kristusovo. Okviri so temno rujavi z zlatimi okraski; nad podobami so napisi in nad temi rdeči križi.

V župnijski cerkvi sv. Vida pri Ptujju je križev pot zelo star. Slike nimajo posebne umetniške vrednosti.

Dekanija Šaleška dolina.

V župnijski cerkvi sv. Mihaela pri Šoštanju je bil križev pot postavljen l. 1864; je brez posebne umetniške vrednosti. Lep nov po Führihu izdelan križev pot je v župnijski cerkvi sv. Petra v Zavodnjem. O križevem potu v župnijski cerkvi sv. Ilja pri Velenju se poroča naslednje:

Leta 1863 je bila v župniji, kakor menda tudi po drugih krajih, prav dobra letina. Med ljudstvom se je sploh govorilo: „Vidimo, da nam Bog povrne, kar za njegovo čast izložimo.“ Tukajšnja župnijska kronika ima

te besede zabeležene. V tem letu sta se oglasila tudi dva župljana — posestnika Valentin Voh in Martin Luskar ter izročila tačasnemu župniku Jožefu Gospodarič vsak po sto gld. za nov križev pot. Gospod župnik se je posvetoval z raznimi umetniki, toda občna sodba je bila, da se ne bo dalo lahko kaj boljšega napraviti. Zato se je stari križev pot v prenovo izročil Rozaliji Pannosch v Gradcu, ki se je izobrazila v Benetkah ter kot umetnica daleč okoli slovela. Prenovila je stari križev pot, dodala tablam nove pozlačene okvire z zelo lepimi okraski. V njih so izraženi kaj vkusno simboli križanja: kladivo, klešče, lestva, žreblji. Table so sicer majhne, vendar z okraski vred cerkvenemu slogu primerne. Blagoslovil je prenovljeni križev pot dne 29. junija 1864 o. Atanazij Krajnik, gvardijan frančiškanskega samostana v Nazaretu. Napisi križevega pota se glasijo: 1. stacijon: Pilatus Jezusa k smerti obsodi. 2. Jezus vzeme križ na svoje rame. 3. Jezus vpervič pod križam pade. 4. Jezus sreča svojo žalostno mater. 5. Simon iz Cirene pomaga Jezusu križ nositi. 6. Veronika poda Jezusu potni pert. 7. Jezus vdrugeč pod križam pade. 8. Jezus tolaži žalostne Jeruzalemske žene. 9. Jezus vtretje pod križam pade. 10. Rabelni Jezusa izslečejo in žolča piti dajo. 11. Jezus bode na križ perbit. 12. Jezus na križ povikšan vmerje. 13. Jezus bode iz križa izsnet. 14. Jezus bode v grob položen.

Dekanija Laško.

V župnijski cerkvi sv. Helene v Loki je bil postavljen lep nov križev pot l. 1886 za 175 fl. Podobe je slikal Anton Probst na Dunaju, in plačal ga je Blaž Jurgl, kmet v Žirovnici. Križev pot se začne na epistolski strani; blagoslovil ga je lazarist Janez Macur od sv. Jožefa pri Celju dne 21. marcija 1886. Prejšnji križev pot je bil prenesen k podružnici Sv. Jurija in nima napisov; zanimiv je, ker ima na podobah druge prizore, kakor so sedaj v navadi, in sicer predstavljajo: 1. postaja: Kristus krvavi pot poti. 2. Kristus od Judeža izdan s poljubom. 3. Kristus bičan. 4. Kristus kronan. 5. Ecce homo! 6. Kristus obsojen. 7. Kristus vzame križ. 8. Kristus nese križ. 9. Kristus tolaži Jeruzalemske žene. 10. postaja in naslednje podobe imajo tiste prizore, kakor Jeruzalemski. Vse podobe imajo le malo oseb, tri ali štiri.

V župnijski cerkvi sv. Jakoba v Dolu je nov lep križev pot z relief-podobami, izdelan v renesanškem slogu.

Župnijska cerkev sv. Ruperta nad Laškim ima preprost, na pergamentni papir slikan križev pot. Postavljen je bil l. 1867 in blagoslovljen dne 24. novembra istega leta po g. Jakobu Horvat, superijoru misijonske hiše pri sv. Jožefu ob Celju, kakor pričuje „testimonium erectionis“, ki se glasi: „In futuram rei memoriam hisce notificatur, ad normam Decreti Benedicti PP. XIV. de die 30. Aug. 1741 ad augendam Christifidelium devotionem

in Passionem D. N. Iesu Christi in Ecclesia ad S. Rupertum prope Tiberium de licentia Celsissimi ac Reverendissimi Domini Domini Iacobi Maximiliani Principis et Episcopi Lavantini de dato 13. novembris 1867 petente hoc rescripto Domino Mathia Arzenšek, huius loci parochi, per infra scriptum Iacobum Horvat, Superiorem Missionis ex facultate data Romae a Min. Generali F. M. de 20. sept. 1864, die 24. novembris 1867 Viam s. Crucis, complectentem stationes quatuordecim, a iudicio Pilati scilicet usque ad sepulturam Domini, affixa cuilibet stationi cruce, cum effectu lucrandi indulgentias locorum sacrorum Terrae Sanctae, etiam pro defunctis applicabiles ritu consueto benedictam et erectam fuisse. Datum ad s. Rupertum 24. Septembris 1867. Ita est: Iacobus Horvat m. p. Sup. Miss. (L. S.) Math. Arzenšek m. p. (L. S.).“ V podružni cerkvi sv. Petra je sv. križev v podobi majhnih preprostih tablic. Kedaj je bil postavljen in blagoslovljen, si ni moglo dognati.

V župnijski cerkvi sv. Marjete pri Rimskih toplicah je preprost križev pot. Posebnost je, da gre Kristus nazaj namesto naprej. To se tudi vidi pri križevem potu v župnijski cerkvi sv. Jederti nad Laškim.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Martina v Trbovljah je precej ličen, podobe so srednje velikosti in tako na steno pritrjene, da so zgoraj od zida odmaknjene, kar je zaradi stenske vlage gotovo praktično. Tudi v dveh podružnicah sta majhna križeva pota s čisto navadnimi podobami, ki sta najbrž bila nekdanj prenesena iz župnijske cerkve tja.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Miklavža nad Laškim je slikal neki Ph. Briendl v Monakovem l. 1860. Podobe so precej lepe in je malo oseb na eni tabli. Kronika župnijska o njem to-le pove: Podaril ga je grof Vencel Paar, major in Oberhofmeister Sr. Hoheit des Erzherzog Ludwig, der unsere Kirche besichtigte und sich über die Nettigkeit derselben sehr günstig aussprach. Ich erlaubte mir, ohne des Herrn Stand und Charakter zu kennen, die Bemerkung, daß der Nettigkeit der Kirche aber der alte, zerrissene und gebrochene, nicht gemalte sondern geschmierte Kreuzweg sehr viel Eintrag macht. Hierauf machte er die Bemerkung, Sie haben recht. Warten Sie, ich werde Ihnen einen von Wien schicken, welches Versprechen er am Charsamstag des folgenden Jahres 1862 erfüllte. Am 14. September 1862 wurde die Benediction vorgenommen vom hochw. Consistorialrat und Spiritual Franz Kosar und die Festpredigt gehalten. Das Hochamt celebrierte Dr. Ulaga, Seminarsubdirector unter Assistenz des hochw. Herrn Kovačič, Seminarsprofessors, des Gymnasialprofessors Ferd. Ramor und des Nachbars Johann Jug, Pfarrers von St. Leonhard und Martin Ivane, Pfarrers von Gairach.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Mavricija v Jurkloštru je slikal l. 1878 Janez Šubic na Poljanah pri Škofji Loki za 550 fl., okvire pa je naredil njegov oče Štefan Šubic za 140 fl. — V drugih cerkvah dekanije so slike križevega pota večje ali manjše, brez posebne umetniške vrednosti.

Dekanija Videm.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. ap. Petra in Pavla v Rajhenburgu je še nov. Postavljen je bil l. 1897 za vsoto 450 fl., ki so jih darovali posamezni dobrotniki v večjih ali manjših zneskih. Okvire in križe je izdelal Franc Hrašovec v Celju. Slike so od Benzingerja. Splošen vtis ni slab. Barve so žive, osebe in razne skupine tako izbrane, da se na prvi mah spozna situacija. Najlepši sliki sta pri 3. in 7. postaji križevega pota.

V župnijski cerkvi sv. Ruperta na Vidmu je križev pot, ki ima slike z lepimi okviri.

V župnijski cerkvi M. B. v Dobovi je bil križev pot postavljen in blagoslovljen dne 8. septembra 1897. Poslal ga je Franc Toman, podobar in pozlatar v Ljubljani za 300 fl., ki so jih darovali župljani. Podobe so vkusno slikane (Ölfarbendruck), obdane s pozlačenimi okviri (89 × 68 cm). Na vsaki tabli je zapisano zgoraj število postaje, spodaj pa dotično besedilo. Križev pot krasi lepo cerkev. Temu sličen je oni v mestni župnijski cerkvi v Trnovem v Ljubljani. Stari križev pot, postavljen leta 1806, neprimeren po svoji obliki in starosti za novo cerkev, shranjen je na koru; prenovljen bi še bil za kako podružnico ali za škofijski muzej.

Dekanija Slovenska Bistrica.

V župnijski cerkvi sv. Križa v Poličanah je izdelal nov križev pot Jožef Dekleva, akademijski slikar v Opatiji, po slikah Luigi Morgari za 1200 K. Plačala ga je Marija Gajšek, posestnica v Spodnjih Poličanah, umrla dne 13. februarja 1911. Postavili in blagoslovili so križev pot prevzvišeni gospod knez in škof Mihael dne 25. junija 1911.

Tudi za povečano župnijsko cerkev sv. Filipa in Jakoba v Laporju so postavili in blagoslovili premil. gospod knez in škof ob priliki birmovanja in posvetitve cerkve dne 11. junija 1911 nov križev pot, ki ga je izvršil zgoraj imenovani akademijski slikar Jožef Dekleva v Opatiji.

V mestnožupnijski cerkvi sv. Jerneja v Slovenski Bistrici ima vsaka štirinajsterih postaj križevega pota slovensko besedilo, povzeto po sv. Opravilu; nad podobo s pozlačenim okvirom je bel križec. Podobe so slikane v živih barvah na platneni papir v velikosti 90 × 68 cm. Na 14. postaji je napis: Johann Kreutzinger pinxit 1852.

V podružni cerkvi M. B. sedem žalosti ima križev pot nemške napise in rdeče križce. Podobe so slikane na platneni papir v velikosti 72 × 50 cm.

Podružna cerkev sv. Marjete ima križev pot, katerega podobe so slikane na platno ter so prav preproste.

V podružni cerkvi sv. Jožefa so podobe križevega pota v velikosti 78 × 54 cm slikane na platneni papir; križci so rdeči. Križev pot je bil prenovljen l. 1905. Stari križev pot se nahaja na oratoriju nad zakristijo; ima 14 postaj s črnimi, primerno velikimi (24 × 18 cm), križci; podobe so podolgovate oblike (27 × 37 cm) s šipami. Posamezne postaje se povsem ne strinjajo z navadnimi postajami. Pod podobami so tiskani citati iz sv. Pisma, ki označujejo pomen podobe, v latinskem in španskem jeziku; pri španskem napisu so pri vsaki podobi označeni odpuški za dotično podobo. Posamezne postaje imajo te-le citate in predstavljajo naslednje prizore: I. Ioan. 19, 1. Jezusa bičajo — indulgentia plenaria. II. Ioan. 19, 15. Jezusa s križem na rami in vrvjo krog vratu peljejo na Golgato; 7 let 7 kvadragen. III. Is. 9, 12. 53; 8, 10. Jezus pade I. pod križem; 7 kvadragen. IV. Luc. 23, 27. 23. Jezus sreča žal. Mater; 7 let 7 kvadragen. V. Luc. 23, 25. Simon pomaga . . . ; 7 let 7 kvadragen. VI. Is. 53, 3. 4. Veronika . . . ; 7 let 7 kvadragen. VII. Is. 53, 5. 6. Jezus pade II. . . . ; indulgentia plenaria. VIII. Lam. 1, 12. Jezus tolaži Jer. žene; 7 let 7 kvadragen. IX. Ps. 21, 16. Jezus pade III. . . . ; 7 let 7 kvadragen. X. Ps. 21, 19. Jezusa slečejo . . . ; 7 let 7 kvadragen. XI. Ps. 21, 18. 8. Jezusa na križ pribijejo; indulgentia plenaria. XII. Luc. 23, 33. Jezus visi med razbojnikoma na križu; indulgentia plenaria. XIII. Marc. 16, 43. 45. 46. Jezusa snamejo s križa; indulgentia plenaria. XIV. Ioan. 19, 41. 42. Jezusa v grob položijo. Indulgentia te postaje se glasi: A qui segana indulgentia plenaria y se saca una Anima del Purgatorio. Ta križev pot je gotovo najznamenitejši vseh križevih potov, katere imamo, ker je iz tistega časa, v katerem še ni bilo prepovedano, zapisovati odpustke križevega pota, torej pred letom 1731.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Martina na Pohorju obsega 14 postaj. Slikane so na takozvani „Leinwand-Papier“ in so izdelane s prosto roko. Kakšne posebne umetnosti na njih ni opaziti. Barve bi bile povoljne, pač pa različne osebe tu in tam niso proporcionalno izvršene. Napisi so pisani v bohoričici in bi bil torej nastal okoli l. 1800.

Podružnica sv. Uršule nima križevega pota.

Pri podružnici sv. Ariha je družina Žigart iz Bojtine kupila okoli l. 1890 križev pot, ki je jako preprost, slikan na papir, brez umetniške vrednosti in je bil letos ob času sv. misijona, dne 12. junija, po č. g. misijonarju Fr. Kitaku blagoslovljen.

V župnijski cerkvi sv. Trojice v Gornji Polskavi je bil križev pot, ki je slikan na platno, prenovljen l. 1898. Table so 80 cm dolge. Slikarije ne kažejo nikakoršne umetnosti. Pred tablami je pri vsaki postaji svečnik brez vsake umetnije.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Štefana v Spodnji Polskavi je bil naročen l. 1847 in je slikan. Table so visoke 80 cm. Vsaka tabla ima še zgoraj nakit z napisom postaje. Slikarija je dostojna, tudi table zadostujejo za našo malo cerkev.

V župnijski cerkvi sv. Mihaela v Črešnjevcu je omislil križev pot župnik Simon Pirc (1851-1872) od neke družbe, ki se je s tem pečala, za 260 kron. Vse delo je preprosto, a vendar vkusno. Slike niso na platno, temveč na papir izvršene (Ölfarblendruck). Prenovljen je bil l. 1898 po pozlatarju Antonu But. Nad vsakim kipom stoji lep rdeč križec — delo slavnega Führicha.

Podružna cerkev sv. Treh kraljev ima star križev pot, ki je podoben onemu v župnijski cerkvi.

Sedanje podobe križevega pota v župnijski cerkvi sv. Andreja v Makolah so bile na prvo adventno nedeljo l. 1873 pred poznim opraviplom blagoslovljene po č. g. Jakobu Horvat, bivšemu superiorju lazaristov-misijonarjev pri sv. Jožefu ob Celju. Sliši se tu in tam od starejših župljanov, da so gg. misijonarji pri sv. Jožefu ob Celju ta križev pot oskrbeli in ga Makolski cerkvi darovali. Slike so na papir napravljene in potem na platno napete. Oblika podob je celo navadna, kakoršne se nahajajo večinoma po vseh naših cerkvah na deželi. Kakšne posebne vrednosti nimajo v nobenem oziru. Velikost podob je ta-le: slika sama je 49 cm široka in 73 cm visoka; z okvirom pa je 63 cm široka in 87 cm visoka. Okviri so preprosti, leseni, slabo popleskani.

V podružni cerkvi sv. Ane je križev pot, ki je bil poprej v župnijski cerkvi sv. Andreja.

Križev pot v župnijski cerkvi sv. Treh kraljev v Studenicah datira iz l. 1854 in je v slikah in večinoma tudi v okvirih docela enak križevim potom sosednjih župnij. Slikar in tvrdka nista znana. Papirne slike (72 × 50 cm) z mnogimi podobami so napete na

platno. Lastine o zgodovini povedó sledeče: Na prošnjo kn. šk. kuracijskega urada je dovolil preč. kn. šk. ordinarijat dne 29. marca 1854, št. 563, da sme gvardijan oo. frančiškanov v Mariboru blagosloviti križev pot ob priliki, ko ga bo blagoslovil tudi pri Sv. Duhu v Ločah. Na podlagi tega odloka je pooblastil ljubljanski frančiškanski provincijal o. Salezij Volčič gvardijana o. Kalista Dmeiz, blagosloviti križev pot, kar je storil dne 2. aprila 1854. Koliko je križev pot stal, in kakim potom ga je g. kurat Jožef Altmann plačal, ni znano. Ker je tekom 50 let v precej mokrotni cerkvi postal že precej slab in je iz nekaterih slik začela odpadati barva, ga je dal sedanji župnik l. 1909 po slikarju Antonu But iz Kostrivnice obnoviti za plačilo 80 kron, ki so se nabrale s prostovoljnimi doneski. Pred l. 1854. menda ni bilo križevega pota. Dne 2. februarja 1899 je Fr. Javšovec, superior misijonarjev pri sv. Jožefu nad Mariborom, pooblaščen od Fr. generala in prevzv. knezoškofa v Mariboru čč. Magdalenkam ob priliki sv. eksercicij blagoslovil dvojen križev pot ob enem. Prvi je postavljen vrh stolov v koru, drugi pa v veži pred korom. Prvi je francosko delo z na papir tiskanimi slikami (38 × 28 cm), z napisi v 4 jezikih zahodno-južnih dežel; drugi, manjši (18 × 14 cm) s šiframi: Jos. Führich, pinxit Petrak, je bakrorez in je bil tiskan pri g. J. Manzu v Ratisboni.

Podružna cerkev sv. Lucije nima križevega pota.

V župnijski cerkvi sv. Venčesla obstoji križev pot iz navadnih 14 postaj, katerih vsaka je označena s slovenskim besedilom natanko po sv. Opraviilu. Vsaka ima tudi rdeč križec na vrhu okvira, ki je bil polakiran l. 1905, kakor so se tudi istega leta popravile bohoričiceve pismenke v nadpisih. Postaje so slikane na platno, ne posebno umetno, pa tudi ne preslabo v meri 70 × 50 cm. Postaje so razvrščene od velikega altarja proti velikim vratom, pod korom in na drugi strani zopet proti velikemu altarju. Blagoslovljen je bil križev pot, kakor pričuje spominska tablica v žagradu, še pod škofom Martinom Slomšekom od nekega dominikanca menda dne 29. septembra 1865. Na listini je podpisan dominikanski gvardijan iz Gradea.

133.

Betreffend den Portiunkulaablaß.

Um in Zukunft etwaige Zweifel hinsichtlich der Gewinnung des sogenannten Portiunkulaablasses hintanzuhalten, wird der hochwürdige Diözesanlehrer unter Bezugnahme auf das Decretum s. Officii vom 26. Mai 1911 (Kirchliches Verwaltungsblatt für die Lavanter Diözese, 1911, IX, Abt. 88. S. 177 und 178) auf folgendes aufmerksam gemacht:

1. Das Motu proprio vom 9. Juni 1910 (Kirchliches Verwaltungsblatt für die Lavanter Diözese, 1910, VII, Abt. 56, S. 115) gewährte aus Anlaß des siebenhundertjährigen Jubiläums des Franziskanerordens eine Reihe bedeutender Erleichterungen für die Gewinnung des Portiunkulaablasses bloß für das Jahr 1910. Diese Erleichterungen wurden durch das oben genannte Decretum s.

Officii vom 26. Mai 1911 auf unbestimmte Zeitdauer (usque ad novam dispositionem) verlängert und im gewissen Sinne erweitert, denn die Zeit des Kirchenbesuches zur Gewinnung von (vollkommenen und unvollkommenen) Ablässen überhaupt, also auch vom Portiunkulaablaß, wurde vom Mittag des vorhergehenden Tages bis Mitternacht des fixierten Tages (a meridie diei praecedentis usque ad mediam noctem constituti diei) festgesetzt.

2. Demgemäß dauern die einzelnen Kirchen und Oratorien bisher auf eine bestimmte Zeitdauer gewährten päpstlichen Privilegien, nach welchen durch den Besuch derselben von den Gläubigen oder von den in einem religiösen Institute lebenden Mitgliedern der Portiunkulaablaß gewonnen werden kann, von nun an ohne Termin fort.
3. Auch die laut Kirchlichen Verordnungsblattes für die Lavanter Diözese 1910, VIII, Abf. 56 vom Hochwürdigsten Herrn Fürstbischöfe erlassenen Bestimmungen bleiben aufrecht. Nach diesen Bestimmungen wurden sämtliche Pfarrkirchen, öffentliche und halböffentliche Oratorien der Diözese als solche bezeichnet, in denen die Gläubigen nach würdigem Empfange der heiligen Sakramente der

Buße und des Altars toties quoties, das heißt, so oft sie die betreffende Kirche oder Kapelle besuchen und die gewöhnlichen Ablassgebete verrichten, den nämlichen vollkommenen Ablass, der auch den armen Seelen im Fegfeuer zuwendbar ist, gewinnen können, als wenn sie eine Franziskanerkirche, an welche bisher der Portiunkulaablaß an und für sich gebunden war, besuchten.

Desgleichen können den Portiunkulaablaß auch die Angehörigen religiöser Institute beiderlei Geschlechtes unter denselben Bedingungen gewinnen, wenn sie ihre eigene Institutskirche oder in Ermanglung einer solchen ihr Hausoratorium besuchen, sofern in demselben das Allerheiligste Sakrament aufbewahrt wird. Bezüglich des Kirchenbesuches gilt das sub 1. Gesagte (a meridie diei praecedentis).

4. Dieser vollkommene Portiunkulaablaß kann von den Gläubigen und Mitgliedern der religiösen Institute entweder am 2. August oder an dem auf den 2. August folgenden Sonntag, mithin nur an einem dieser Tage gewonnen werden, wenn die bekannten Bedingungen erfüllt werden.

Selbstverständlich werden die hochwürdigen Herren Seelsorger wie bisher auch fernerhin den Gläubigen reichliche Gelegenheit zum Empfange der heiligen Sakramente bieten.

134.

Škofijska kronika.

O sv. misijonu ki se je vršil od dne 11. do dne 19. novembra 1911 v župnijski cerkvi D. M. v Puščavi, je poslal tamošnji kn. šk. župnijski urad dne 11. decembra 1911, šte. 274, semkaj naslednje poročilo: „Po desetih letih smo zopet obhajali v naši župniji sv. misijon od dne 11. do dne 19. novembra 1911. Vodili so ga č. gg. lazaristi Franc Kitak, Janez Zdravlič in Franc Birk. Pridig je bilo 26, sv. izpoved je opravilo iz domače župnije nad 900, iz sosednjih župnij okoli 400, sv. obhajil se je podelilo 1860. Udeležba je bila lepa in je rastla od dne do dne. Ganljivo je bilo gledati starčke, ki so prišli iz visokih planin in celi dan ostali v cerkvi, da bi slišali iz zveličavne nauke in opravili sv. misijonsko izpoved — med drugimi 82 letni Jožef Godec, ki je že od leta 1855 zmeraj pri Karničnikovi hiši kot zvest in dober hlapec. Dokler je še mogel hoditi, je prišel redno vsako nedeljo in praznik k službi božji. Sedaj pa, ko ga noge več ne nesejo, se je dal na samotnem vozku po dolgem in silno strmem bregu peljati v cerkev, da bi se, kakor je sam rekel, še zadnjikrat udeležil sv. misijona. Na dan sklepa pred poznim sv. opravilom je č. g. vodja Franc Kitak ob asistenci 3 duhovnikov, vpričo lepe vrste belo oblečenih deklet in obilnega ljudstva slovesno blagoslovil Marijin tron in kip, ki se nosi pri teoforičnih procesijah,

in novo Marijino krono, katero je oskrbela naša Marijina družba za 120 K kot trajen spomin na sv. misijon. Po dokončanem blagoslovljenju je izpregovoril v jedernatih in v srce segajočih besedah o kroni Marijini in o kroni, ki nam je pripravljena pri Mariji. Radi slabega vremena se ob sklepu sv. misijona procesija z Najsvetejšim ni mogla vršiti; zato se je pa popoldne sv. Rešnje Telo izpostavilo in se je opravila molitvena ura; potem je bila sklepna pridiga, papežev blagoslov in Te Deum. Drugo jutro je bila sv. maša in so bile opravljene molitve za rajne dušne pastirje in farane, potem pa procesija na pokopališče. — Vsem č. gg. misijonarjem in sosednjim gg. dušnim pastirjem naj poplačata Jezus in Marija njih obilni trud, nam pa naj ohranita stanovitnost v storjenih dobrih sklepih!

Spomin 100letnega obstanka župnije pri sv. Petru pri Radgoni. — O tej pomenljivi slovesnosti je tamošnji kn. šk. župnijski urad z dopisom z dne 3. decembra 1911, šte. 372, semkaj poročal: „Dne 18. novembra t. l. je ravno preteklo 100 let, od kar je sv. Peter, ki je bil poprej podružnica Radgonske župnije, postal samostojna župnija. Da bi ostalo jubilejno leto vernikom v trajnem spominu, se je obhajala za župnijo v dnevih 19. 20. in 21. novembra t. l. t. j. v nedeljo, ponedeljek in torek tridnevna pobožnost. V sredo pa je ve-

liko vernikov darovalo sv. obhajilo za rajne farane in verne duše. Pridigovala sta pri pobožnosti čč. oo. Benedikt (rojak) in Ciril, kapucina iz Lipnice, ki sta kot dobra in vneta govornika opominjala vernike k ljubezni do Boga in Cerkve. Povedala sta tudi veliko podučljivega iz zgodovine domače župnije. Zmeraj polna cerkev

vernikov, veliko število izpovedencev in obhajancev je bil viden dokaz, da je segala slovesnost vsem globoko do srea. Obhajanih je bilo tiste dni čez 1700 vernikov. — Sv. Peter, patron fare, pa še naj čuva tudi za naprej njene prebivalce, da bota vladala med verniki zmeraj krščanski mir in ljuba edinost!

135.

Literatur.

1. Im B. Herder Verlag, Wien I. Wollzeile 33 ist soeben zur Bestellung erschienen: Bibliothek der Kirchenväter. Eine Auswahl patristischer Werke in deutscher Übersetzung herausgegeben von Geh. Rat Prof. Dr. D. Bardenhewer, Prof. Dr. Th. Schermann, Prof. Dr. K. Weymann. Rempten und München, 1911. Verlag der Jos. Kösel'schen Buchhandlung. I. Band: Des Heiligen Kirchenvaters Aurelius Augustinus ausgewählte Schriften aus dem Lateinischen übersetzt. S. 442. Preis 4 K 50 h.

— Das gesamte Werk, das hiemit zur Bestellung wärmstens empfohlen wird, wird 60 Bände umfassen und innerhalb 6 Jahren abgeschlossen sein. Jedes Jahr erscheinen zehn Bände im durchschnittlichen Umfang von 500 Seiten. Subskriptionspreise beim Bezuge des ganzen Werkes: Geheftet in 60 Bänden K 192, pro Band ca. 3 K 24 h; Gebunden in Leinwand K 252, pro Band ca. 4 K 20 h; in Halb-Pergament K 288, pro Band ca. 4 K 80 h. Apart bezogen kostet der erste Band geheftet 4 K 20 h, in Leinwand gebunden 5 K 16 h, in Halb-Pergament 5 K 76 h. Bei den weiteren Bänden richtet sich der Einzel-Preis nach dem Umfange. Die Subskription zu den oben angegebenen Bedingungen wird nach Ablauf von zwei Jahren im August 1913 geschlossen. Das Werk, das eine Reihe von bekannten Autoritäten zu seinen Mitarbeitern zählt, die für eine intensive und gewissenhafte Bearbeitung dieses immens reichen Materials Bürge leisten, ist eine Neuauflage der altbekannten „Bibliothek der Kirchenväter“ von Dr. Thalhofer, die in Rempten in den Jahren 1869 bis 1888 zur Herausgabe gelangte. Die Kösel'sche Verlagshandlung zählt die Sorge für Verbreitung der Werke der Kirchenväter zu ihren stolzesten Traditionen, weshalb sie auch auf eine schmucke und würdige Gewandung der neuen Auflage Bedacht genommen hat.

2. St. Josephs-Bücherbruderschaft in Klagenfurt. Schon des öfteren sah sich das F. B. Ordinariat angenehm veranlaßt, dem Klerus und Volk der Lavanter Diözese den Beitritt zur St. Josephs-Bücherbruderschaft in

Klagenfurt warm zu empfehlen. Wenn es dies heuer wieder tut, so liegt die direkte Veranlassung hiezu nicht so sehr im Schreiben der löblichen Redaktion obgenannter Bruderschaft, als vielmehr in der prachtvoll ausgestatteten und inhaltsreichen 17. Jahressgabe, die in Begleitung des Schreibens anher gelangt ist. Der apostolischen Segen, den Papst Leo XIII. und Papst Pius X. der St. Josephs-Bücherbruderschaft schon vielfach gespendet haben, ruht sichtlich auf ihr; denn wie wäre es ihr sonst möglich, um den sehr geringen Preis von 2 Kronen ihren Mitgliedern 5 so herrliche, im streng christlichen Geiste geschriebene, Gemüt und Herz erfrischende Bücher zu bieten!

Außerdem wird noch in der Domkirche zu Klagenfurt täglich eine heil. Messe für die lebenden und verstorbenen Mitglieder der Bruderschaft zelebriert und überdies werden von sehr zahlreichen Priestern heilige Messen in der gleichen Absicht aufgeopfert. Endlich genießen Priester, welcher dieser Bruderschaft angehören, das privilegium altaris, so oft sie für ein verstorbenes Mitglied die heil. Messe lesen. (Breve Papst Pius XIII. vom 13. Juni 1903).

So möge denn die St. Josephs-Bücherbruderschaft in Klagenfurt bald auch schon in jede christkatholische Familie der Lavanter Diözese ihren gesegneten Einzug gehalten haben!

3. Im Verlage der Buchhandlung Peter Hanstein in Bonn ist erschienen das Werk: Lehrbuch der katholischen Religion für die oberen Klassen höherer Lehranstalten von Gerhard Kauschen, Dr. theol. et phil., Religions- und Oberlehrer am kgl. Gymnasium und a. o. Professor der Theologie an der Universität zu Bonn. 1. Teil: Apologetik. Vierte verbesserte Auflage. VII+86 S. Preis gebunden 1 K 80 h. — 2. Teil: Glaubenslehre. Fünfte, verbesserte Auflage. VII+120 S. Preis geb. 2 K 30 h. — 3. Teil: Sittenlehre. Dritte verbesserte Auflage. VII+102 S. Preis geb. 1 K 90 h. Hauptvorzüge des Werkes: einfache, leicht verständliche Darstellung, enger Anschluß an die Definitionen und Einteilungen des Katechismus, wissenschaftliche Korrektheit und sorgfältige Berücksichtigung der modernen Verhältnisse.

136.

Diözesan-Nachrichten.

In den dauernden Ruhestand ist getreten Herr Bartholomäus Pernat, Pfarrer zu St. Rochus in Siele.

F. B. Lavanter Ordinariat zu Marburg,

am 18. Dezember 1912.

† **Michael,**
Fürstbischof.